

კაჟა ეტჰისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხ ური ფსალმუნები

ტომი 64

2020

მთ. რედაქტორი

ვაჟა ბერიძე

ეკონომიკის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
საქართველოს მწერალთა,
მეცნიერთა და საზოგადო
მოდერნიზატორთა აკადემია „ქალდეა-
საქართველო“-ს აკადემიკოსი

© ვაჟა ბერიძე, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-871-7 (64 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხოგის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, როგორც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლი იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, როგორც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაგული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გურაალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გურაალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაურებატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გურაალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრემიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტბავრდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტბავრდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეშვი, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასაგვე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინეული, ღავიწყების ნაცარმიჭრილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღამიწვის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი,

ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა

საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად შხხვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

დრო-ყოფნა არყოფნის სასწორზე დებს ყველაზე დიდ ფასეულობებს. დგება არჩევანის მკაცრი საათი. ყოყმანი, დაყოვნება, უკან დახევა, შიში და ძრწოლა უცხოა პოეტისათვის. მის ლექსებში ყოფითი ფერადოვნებაც და ფილოსოფიური ამსტრაგირებაც ერთ მთლიან ქსოვილშია ჩაგვირისტებული და უერთმანეთოდ არ არსებობს მათი გათიშვა, განცალკევება შეუძლებელია, ყოველ სახეს თუ ფრაზასაც რამდენიმე განზომილება აქვს, რეალური თუ სიმბოლური, ისტორიული თუ მითოსიური. და მაინც, ცალკეული ასოციაციები აქ ისე მოულოდნელად ენაცვლებიან ერთმანეთს, რომ ისინი მხოლოდ და მხოლოდ პოეტური სინტაქსის მეოხებით აღწევენ ლოგიკურ გამართლებას. დიდი გოეთე, როგორც ცნობილია, ამ საიდუმლოებას პოეზიის საკუთრებად მიიჩნევდა და აზროვნების ასეთ სახეობას ადამიანური ინტელექტის სრულიად განსაკუთრებულ მოვლენად თვლიდა:

ბრძოლა მომეღის უსასტიკესი
და დარჩენილი
ჩემი დღეები
მზეს და სიხარულს, ვით იარაღს
კვლავ აისხამენ, –
როგორც მცხეთა და როგორც სარკინე.
რადგანაც ვიცი,
ბედი მრისხანე,
ვითარც იაკობს,
თვით უფალთან რომ შემარკინებს.

მსგავსი პოეტური ხილვები არასოდეს ტოვებს
პოეტის შთაგონებას, სიწრფელესა და პირველად
ქმნილის მშვენიერებას ანიჭებს მის რვალივით მტკიცე
სტრიქონებს.

ვაჟა ეგრისელი ახალი ფორმების მაძიებელი პო-
ეტია და მუდამ მკითხველის განცვიფრებისკენ ისწრ-
აფვის. იგი თითქოს მიკროსკოპში ხედავს ადამიანურ-
რი სულის სამყაროს, მისთვის სტილი მთელი სუ-
ლია და ძალზე ფრთხილი, გონიერი და მგრძნობიარე
უნდა იყო ეგრისელივით ილაპარაკო გონების
ქმნილებებზე, გულსა და ბუნებაზე...

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში მედიტაციური ელემენტი ძლიერი ნაკადია. მისი ლირიკული გმირი მარადიულობის მკვიდრ ქანდაკებას მოგვაგონებს, რომელიც მუდამ გაგვაოცებს არამარტო თავისი მოხა-

ზუღობით, არამედ სილამაზით, სიფაქიზითა და ჰარმონიით. მისი პოეზია ხომ პოეტური ხელოვნების სასწაულია...

ვაჟა ეგრისელი – ესაა უშურველი და შეუპოვარი პოეზიასა და ცხოვრებაში, ოქროს გულიანი, „მზის დარახტულ რაშზე“ ამხედრებული – ქართული პოეზიის ერთ-ერთი დიდი სიამაყე, რომლის მისამართით შეგვიძლია ხმამაღლა გავიმეოროთ: „ყოველნი საქმენი შენნი ჭეშმარიტება და წრფელი...“

ვაჟა ეგრისელის მიერ დახატული სურათი ფსიქოლოგიურად ზუსტია და ამავე დროს, მხატვრული თვალსაზრისით უნიკალურადაა შესრულებული:

„არ ისმის ქარის ცივი ჭიხვინი,
ოქროსფერ ფაფარს –
სივრცეში არ შლის,
და ცის სასახლე გადაიქცა უცებ მიწურად
სადღაც ღრუბლების
ამღვრეულ ზღვაში
ფრთამოტეხილი,
გედისყელა მთვარე მიცურავს...“

მართლაც, დიდებული რამ არის გონების ძლევა მოსილება. „ყოველგვარი აზრის უმაღლესი წერტილი ამოსუნთქვაა“... (ა.მორუა).

ღიას, თითქოს ყველაფერი უკუნმა მოიცვა და ცის სასახლეც „მიწურად“ იქცა... ფრთა მოტეხილი

„გედისყელა მთვარე“ – აი, სისასტიკე და სინაზე ერთად შერწყმული და შენივთული. ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ანალიზისას ეგრძნობთ, რომ ბუნება მისთვის უმაღლესი ინსტანციაა ჭეშმარიტების, ყოფიერების აზრის დასადგენად და მაინც, დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას ბუნების კანონი მარადიული და ურყევი კანონია.

ვაჟა ეგრისელისათვის, ისევე როგორც დიდი ვაჟა ფშაველასათვის, ხილული ქვეყანა – დედამიწა არა მხოლოდ მშვენიერებით ატკობს, არამედ ყოველდღიური ფიზიკური არსებობის ერთადერთი მასაზრდოებელი წყაროა.

ვაჟა ეგრისელს ვაჟა ფშაველასთან აახლოებს სამყაროს იდუმალ ძალთა შეცნობის დიდი სურვილი.

ცნობილი კრიტიკოსი გურამ ასათიანი წერდა: „ვაჟა ფშაველა მთელი თავისი არსებით, გარე ობიექტურ სამყაროს ეკუთვნის, ის თითქოს ხედვად და სმენად არის ქცეული, რადგან არცერთი უმნიშვნელო ფეთქვაც კი მიწისა, ფესვთა ჩურჩული ან ბალახის სუსტი ამოსუნთქვაც არ გამოეპაროს“.

ვაჟა ეგრისელი თავისი დიდი წინაპრის ვაჟა ფშაველას მსგავსად ბუნების უჩვეულო ჰარმონიას თავის პოეტურ გამოხატულებაში ჰპოვებს, ლირიკული სტროფის დასრულებულ მთლიანობაში, რომელიც ყოველთვის მკვიდრად არის შეკრული და უჩვეული ხელწერით გამოირჩევა.

ვაჟა ეგრისელი ბუნების დიდი ტრფიალია, უყვარს ნაურმალებით დაშაშრული შუკები და ჩეროები, გზისპირებთან ზღაპრად ამოსული ბროწეულების და ატმების ჩაუქრობელი ცეცხლები. საათობით შეუძლია უცქიროს თუ როგორ მიცურავს გედისყელა მთვარე ცაზე, ან როგორ არხევს ვერხვი ყანის ბოლოს ტოტს, თმაჩამოვერცხლილი დირიჟორივით, ბაღში მდგარი ციცქნა ალუნების ცქერით ტკბება და მაინც საოცარია, რომ პოეტს უსამანო სივრცეში უდგას ლოგინი, იქიდან ჭვრეტს პლანეტებს „უცხო ასტროლოგივით“, მისი პოეზია ჩვეულებრივი მზერისთვის მიუწვდომელია, რამეთუ პოეტი მთელი დამე მთვარეულივით „ძილ-სიზმარეთის“ მტერიან გზაზე დაეხეტება.

ვაჟა ეგრისელის პოეტური ხედვის არეალში გვხვდება გაუცხოებული, არაბუნებრივი ყოფიერება, ვერ ურიგდება გულგრილობას, დამის დადგომა ავსულების დღესასწაულია, ცაზე მოსეირნე ღრუბლები ამძაფრებს პოეტის გრძნობას:

„ღრუბლებმა ყორნების ფრთები კვლავ
გაშალეს
სიბნელე –
სიბნელის ბურუსით
შებურეს
ცა და ქვეყანა ავსულებს მიანდეს...“

იელვა...

გამეფდა შიში და წყვილიაღი,
ზღვად დადგა სიხუმე სამარისებური...“
ღამის იღუმალება და სიბნელის ბურუსი
აძლიერებს სინათლის მოლოდინს, სიკეთის, სიცოც-
ხლის მოვლინების განცდას:

„ვითარცა მეფე თვალდაშრეტილი
დღე მწუხრში ჩადის
ღამის სათეუად,
სადაც ჩაწვა და ჩანახშირდა.
მოვა დილა და ცის ქარქაშიდან
ამოამღერებს მზეს,
ვით სატევარს“.

„ვაჟა ეგრისელის სახით ჩვენ მეორე ვაჟა-ფშავე-
ლა გვყავს და XXI საუკუნეში (როგორც მეოცეში)
მრავალი წიგნი მიეძღვნება მის პოეტურ სამყაროს
შესწავლას, რადგან მეტაფორის, – ამ უპირველესი
პოეტური კომპონენტების გარეშე ლექსი, პოეზია არ
იქნებოდა მიმზიდველი და ამაღლებული ადამიანური
გრძნობებისა. ვაჟა ეგრისელი მეტაფორათა, ანუ პოე-
ზიის დიდოსტატი“ (ჯიბო ლომაშვილი).

„როგორც მეცხრამეტე საუკუნეში ვაჟა-ფშავე-
ლას პოეზიამ, ასევე მეოცეში ვაჟა ეგრისელის შე-
მოქმედებამ, ახალი მეტაფიზიკური სივრცეები გა-
დაუშალა პოეტებსაც“ (ვალტერ კაშია, აკადემიკოსი).

„...არც ერთ პოეტს არ დაუნახავს ზესამყარო ვაჟა ფშაველას გარდა იმ თვალით, რა თვალითაც დაინახა ვაჟა ეგრისელმა“.

„ვაჟა ეგრისელმა ბუმბერაზი ვაჟა-ფშაველას ხილვების დარი ჯადოსნური სახეები შექმნა ქართულ პოეზიაში და მოგვაჯადოვა ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობის თავისებურად დანახული უიშვიათესი სამყაროთი, ერთიანი, მთლიანი, მონოლითური ჰარმონიული სამყაროთი, ვაჟა ფშაველას ჭეშმარიტ მუზასთან ნაზიარები და ამით საოცრად ამაყი და უფაქიზესი სულის ადამიანი ის სულითმეტყველდიდებულ ქართველს მაგონებს, რომელიც რაღაც საოცარ აზრსა და მნიშვნელობას სძენს ჩვენს დროსა და სივრცეს სრულიად საქართველოს“ (ნათელა გოხელაშვილი).

ვაჟა ფშაველას პოეტური სამყარო ვაჟა ეგრისელისათვის ის საძირკველია, რაზედაც აღიმართა ხელთუქმნელი დიდი ტაძარი მისი პოეზიისა, რომელსაც სრული უფლება აქვს ამაყად გაიმეოროს პავლე მოციქულის სიტყვები: „კეთილი ბრძოლით ვიბრძვოდი, განვლე ასპარეზი, რწმენა შევინარჩუნე. ახლა კი მომელის სიმართლის გვირგვინი, რომელსაც მომცემს ამ დღეს უფალი, მართალთა მსაჯული“

პოეტი ისწრაფვის ცხოვრების არსის ახსნისაკენ, ფანტაზიისა და ოცნების სინთეზირებით ახალ რეალობას ქმნის, მიმზიდველს, რაღაც დიადსა და

განმაცვიფრებელს. მისი მრწამსით „ღმერთი ამშვე-
ნებს ზეცას“ და როგორც თვითონ ამბობს:

...დავდგე ტინად,

დავდგე ქარაფად.

მარადისობა ხელთ ავიღო ვითარცა შუბი“

და მაინც, ჩვეულებრივი მშერისთვის მიუწვდო-
მელის ძიება და მოუხელთებელისაკენ სწრაფვა აქ-
ცევს მის პოეზიას აპოკალიფსურად პოეზიას მისი
საოცრების ადრესატი, მისი ბედისწერაც და კანონ-
ზომიერი გზაც. ვაჟა ეგრისელის დამე განუყოფელია
ადამიანის არსებობისაგან და ღამის იღუმალება მა-
ინც აბრწყინებს პოეტის სულს, რაც მისეულ ფაქიზ
ხელწერაზე მიუთითებს:

*

„თეთრი ღრუბლის,

თეთრ სავარძელში,

ზის მამადმერთი –

ზესთა მგოსანი

შიშის ქათქათა წვერმოშვებული

და მოკვდავების ღოცვით

შებურვილს

მთვარე უჭირავს ხელში ჩანგივით.

პოეტის შთაგონება, დუმილს, სულიერ მყუდროებას ითხოვს. „დიდი სიღრმეები ისევ გვაგრძობინებენ მდუმარებას, იდუმალებას, როგორც დიდი სიმაღლეები. გილგამეშმა, უძველესი მითოსის გმირმა, სიღრმეები იხილა, იდუმალებას ჩაწვდა. თუ ჩვენ მის ყოვლისმხილველობას სახეობრივად წარმოვიდგენთ ეს იქნება უძირო ხევეები ან ზღაპრული უფსკრულები. ამ დროს იშლება ზღვარი ხედვასა და სმენას შორის, იწყება „ზედამხედველობა“, ანუ „ზესმენა“, ეს კარგად ჩანს ქართულ სიტყვაშიც. გულისყური და გულის ხმა, გრძნობს რაღაც ხმას, რომლის სმენას არ ესმის“.

ვაჟა ეგრისელისათვის „გილგამეშანი“ საიდუმლოებით მოცული მთელი სამყაროა, მარადუკვდავი მხატვრული შედეგრი, შუამდინარული პოეზიის ერთი ულამაზესი საგოდებელი, რომელიც თავის პოეზიაში უხვად ჩაიდვარა. „გილგამეშანი“ ელვარებას მატებს ვაჟა-ფშაველას სულის გენიოსს და „სიკვდილის წლების“ გადასალახად უხმობს:

*

„აქ,

სხვა ზღვა დელაგს, ოკეანე,

ქარიშხლითა და მზით გაღეშილი.

გაჭაბუკების

არ ჩანს „ბალახი“,

მივალ ღამეში გიღვამეშივით
„სიკვდილის წლების გადასალახად“.

ღიას, „გიღვამეშიანი“ მის პოეზიაში ისე მძაფრად აისახა, როგორც მისი დროის არა ერთი სხვა შემოქმედის ნააზრევში. ეპოქის ტკივილები, მისწრაფება, ბუნებისა და პიროვნების მჭიდრო კავშირი, შუქი და ადამიანის ძალის დიდება ზეიმობს მის ლირიკულ ლექსებში. მისი მგზნებარე პათოსი, მაღალი ხელოვნება პარალელს პოულობს მხოლოდ ვაჟა ფშაველას პოეტურ გენიაში. სამყაროს მისეული აღქმა სულს ესაღბუნება, სისხლს ატორტმანებს და ღვთაებრივი ჰარმონიისა და სიმშვიდის გრძნობით გემსჭვალავს.

ვაჟა ეგრისელის მიერ დუმილის აპოლოგია მეტად საყურადღებოა. მას პოეზიაში შემოჰყავს დუმილი აღვსილი ჰარმონიით, ეძებს ახალ და ახალ მხატვრულ ხერხებს, რათა დუმილის სიღამაზეს აზიაროს მკითხველი. აი თუნდაც:

„ბრწყინავს და ელავს მნათთა ქოხები,
ზეცა ჩახახებს ქარვასლასავით...
მზის შესახვედრად მიიჩქარის
მთვარე ჩაუქი.

და აჰა, უცებ მოწყდა ვარსკვლავი,
ღეღა,

ცხონება შენი ჩაუთქვი.“

აქაა შუქისა და ჩრდილის კონტრასტით გადაწყვეტილი მარადისობაში გადასვლის საკითხი. მარადისობაში გადასული დედის მიმართ შვილის გრძნობაა დუმილში განცდილი.

დუმილში ჩაღრმავებული პოეტისათვის შინაგანად იხსნება ყოფიერების საიდუმლოებით გარემოსილი სურათი:

„ბრძოლით დაღლილი, ვით წინაპარი -

დღე,

შემოსძახებს

ცისკრისას „ლილეს“,

მერე მწუხრისას, გადაიცვამს ნისლის ახალუხს,

ჩაიწყობს მნათთა მოვერცხლილ ქილებს,

მოხრილ მთვარეს კი დაიკიდებს

როგორც სატვეარს

და ზღვაში ჩავა ღამის სათევად.

თუკი შევხედავთ ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებას გარკვეული პერსპექტივიდან, თუკი შევეცდებით აღვიქვათ იგი მთლიანობაში, მაშინ მთელი მისი ნააზრევი ერთ მხატვრულ ტილოდ წარმოჩნდება, სადაც ღრმა და ხანგრძლივი კაეშანის, დარდის, დუმილის განცდა, ყოველგვარი ემოცია ჭეშმარიტი ტალანტის შემოქმედებაში განსაზღვრული თვალთახედვის ნაყოფია.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში ღამის ფენომენი საგანგებოდაა წარმოსახული ლექსში:

მთვარის კოშკიდან მღერის სინათლე
და ბანს აძლევს ღამე
მზიანი.

ხმები ჩვენამდე აღრე მოდის,
ხან იგვიანებს,
რადგან ვარსკვლავთა სიმებიანი
ცა –
ჩანვია მრავალხმიანი....

ან:
მზის ნაფეხურს შემრობია
და ვარსკვლავი არ ჩანს
ისნის.

სივრცე ღამით დაფარულა,
მაგრამ მთვარე მკერდს შეიხსნის,
გამოაჩენს ცას –
ფარულად.

ამ ლექსებში ღამე სიმბოლოა სიცოცხლის აღორძინებისათვის დიადი ბრძოლისა, თითქოს მუსიკა სხივებად იშლება და ადის მაღლა, სამაგიეროდ ზეცით ეშვება ნამდვილი სხივთა ჩქერალი, საოცარი შუქი, გულისძარღვამდე რომ გვაფორიაქებს. როცა ეს ლექსები წავიკითხე, სანტ ეკვიუპერის „ციტადე-

ლი“ გამასხენდა: „მე ჰიმნს ვუძღვნი ღუმელს, შენ რომელიც მათა სიმაღლიდან ეხურები ქალაქს, შენს შეკვივლებას და გრდემლთა გუგუნს, ყველაფერი ეს შეღამების ფიალაშია ჩაკიდებული“.

...ფიქრთა ღუმელი... გულის ღუმელი, გრძნობათა ღუმელი, შინაგანი სიტყვის ღუმელი, რადგან უკეთესია, თუ შენ იპოვი ღმერთს, რომელიც თავად ღუმელია მარადისობაში, რადგან ყველაფერი ითქვა, რაც გაკეთდა“.

ვაჟა ეგრისელი აცნობიერებს სამყაროსთან ფარული დიალოგის, საიდუმლოების ღრმად შეცნობის მისმიერ ინსტიქტს:

ასეა,

ბუნებას კი არა,

ყველაფერს ვუმრუდებთ დროს,

რომ გვიშლის ფიქრს,

გულის ნადებს,

სიცოცხლე,

სიკვდილს რომ შობს

და დღე

ღამეს რომ ბადებს“.

გასაოცარი პოეტური ენერგიითაა დატვირთული ეს ლექსი, დიდი ძალისხმევით ცალკეულ ხილვებში. ვაჟა ეგრისელს მთელი კოსმოსი კეთილისა და ბოროტის ბრძოლის ასპარეზად აქვს წარმოდგენილი.

მისი ღრმა რწმენით დღე სიკეთის სიხარულისა და სიცოცხლის სიმბოლოა. ღამე – ბოროტებისა და ჯოჯოხეთის.

მოხდენილად წერს მწერალი მიხეილ კეკელიძე: „შეიძლება ვაჟა ეგრისელის მეტაფორული აზროვნება რაღაცით ჰგავდეს ვაჟა-ფშაველას მსოფლმხედველობას, მაგრამ სრულიად განსხვავებული მრავალფერადი – ეგრისელისეული ყვავილები აქვს გამოსხმული“.

და მართლაც, ვაჟა ეგრისელი ახალი ნიშანსვეტია თანამედროვე ქართულ პოეზიაში. ფანტაზიის სიმდიდრითა და სწორუპოვარი პოეტური შთაგონების ელვარებით ტოლი არა ჰყავს. შემოქმედების წვითა და ტანჯვით, ეჭვისა და ძიების გარეშე იქმნება თავანკარა პოეტური სტრიქონები. რამეთუ თითოეული ლექსი ახალი მოვლენაა, საოცარი რამ, ფერწერული მშვენიერების ნიმუში. კითხულობთ და გჯერათ ლექსის ჯადოქარია ვაჟა ეგრისელი – ჰაეროვანი პოეტური სახეების დიდოსტატი. პოეტის მიერ სამყაროს ხილვა როდია ადამიანური ყოფისა და სულიერი შესაძლებლობების მუდმივი და უწყვეტი პროცესი. ის წამიერია, მაგრამ მაინც დროს ვაბრალეობთ, მის ლექსებში ყველგან ერთი და იგივე ხალასი არტისტიზმია, ერთი და იგივე მხატვრული წამოსახვის სიღრმე და ძალა. პოეტმაც კარგად უწყის განცდილი წუთის გამო, განვლილი წამების ნოს-

ტალღიური გრძნობა და მის დაბრუნების !ინით აღ-
ვისილი განსაკუთრებული სიფაქიზითა და აღდგომით
გრძნობს იმას, რაც იყო, რაც არის და რაც იქნება:

სულთა მარადისობას –
დრტვინავს ზესთა სამყარო
და ცისფერი ქარები ჰგვანან
მახვილს ალესილს –
მთვარის შესამოსელით,
ორფეოსის ხმა მესმის,
ზარი არეოპაგელის.
და „პასუხი ექსუთა“ –
წმინდა გრიგოლ ნოსელის.

ამ ლექსში ცხოვრების აზრმა, მისმა მთრთოლ-
ვარე საწყისმა რაღაც განუმეორებელი მხატვრული
ღირებულება ჰპოვა. ალბათ, ძნელია ამაზე კარგად
გამოხატო „სულთა მარადისობის“ უჩვეულო
ეფექტი, რაღაც ამადლებული და დიადი, ადამიანის
მოჯადოება ცისფერი ქარებით, არეოპაგელის ზარი-
თა და წმინდა გრიგოლ ნოსელის პასუხით.

პოეტი არა მხოლოდ პასიურად თანაუგრძნობს
ბუნების მშვენიერებას, თავის მიმართებას ზესთა
სამყაროსადმი, არამედ აქტიურად გამოხატავს თავის
დამოკიდებულებას და შინაგან მღელვარებას სათა-
ნადო მხატვრულ ფორმაში აქცევს.

ჯადოსნური მეტაფორების მეუფე ბრწყინვალე ოსტატია ორნამენტივით მდიდრული პეიზაჟისა. სამყაროსა და ადამიანის დიდი მთლიანობის განცდა ვაჟა ეგრისელს ვაჟა ფშაველას სულიერ მემკვიდრედ წარმოგვიდგენს. მისი სისხლსავსე პოეზია, სიცოცხლის საგალობელი ბუნებაში სამაგალითოა ეროვნული და საკაცობრი თვალსაზრისით:

ქართლის ცის ქვეშ,
როგორც სვეტიცხოველი,
რომ ვმდგარიყავ,
მეც ამდენხანს გაეძღვებდი,
და ვნახავდი მტერს
ქართველთა მობედილს...
ცით და მიწით,
მზით და ციხე ტაძრებით
სამშობლოა – ჩემი საგალობელი“

შეუდარებელია ვაჟა ეგრისელისეული ბუნების აპოლოგია, მზე ეღვრება სულში, სვეტიცხოველივით ქართლის ცის ქვეშ მდგარს განწყობა უხალისდება, გული უმზიანდება.

ძლიერი და შთამბეჭდავია ვაჟა ეგრისელის მხატვრული სახე; გონებით ანალიტიკური ფილოსოფიური ელემენტი თითქმის მთლიანადაა გახსნილი ემოციურ ფანტასტიკურ ელემენტებში და მის, ვისაც არასოდეს უგრძნია ჩამავალი მზის სხივებდა-

ცურებული ზღვის სილამაზე, ის ვერასოდეს გაიგებს
ვაჟა ვერისელის პოეზიის სიღრმეს, ვერ ჩაწვდება
პოეტის ალაღმართად, უგულწრფელესი პოეტური
სტრიქონების დედააზრს.

სანაპიროზე მდგარმა ხეებმა
ნეტავი ერთუროს
რა დაუშავეს,
რომ ერთმანეთი ასე დახოცეს.
ზღვას კი დატალღულ თმებს კვლავ
უმშრალებს,
ქარი ნისლის ჭუჭყიანი პირსახოცით.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ვერისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

* * *

ოთარს

ცაცხეების ჩრდილში მიმწუსრისას
ხსოვნა ინთება,
დგას შენი ლანდი,
შუქგაბზარულ მთავრის სარკესთან,
და კივის შავი სასოწარკვეთა,
პირდაღებული,
დავიწყების ლაბირინთებით.

.....

ო, ვინ მოგიხმო მარტოსული
ამ სიშორეში!..

1983

* * *

მოგვდევს და მოგვდევს...
 მოგვდევს ძუნძულით...
ხან შორით გვიღრენს,
და ადევს ფერი გაცრილი ქვიშის.
 ძვალი და ტყავი,
 თმაგაბურძენული
მოგვდევს ნადირი –
 სიკვდილის შიში.

1974

პატარა ქუჩა

არაინ არ ჩანს...

ნაცემ ლეკვით

წკმუტუნებს ბნელში

პატარა ქუჩა.

ყველა ეზო-კარს ადევს ზამთრის
თეთრი ურდული...

სიცივეს ფანქრით შეუღებავს
თვალები

ღურჯად,

ცას, –

თოვლით სახე აქვს გაპუდრული.

1966

ჟამს გათენების

აქ მთელი ღამე ხეთა ჯარი კვირტებს ისროდა,
მტკვარიც ხმალივით ტალღებს იქნევდა
და მერე გვიან –

 ჟამს გათენების –
ისე დააჩნდნენ კრწანისის ველს ყაყაჩოები.
თითქოს და ისევ გამოჟონა აქ –
წარსულიდან –
სპეტაკმა სისხლმა არაგველების.

1962

ტყის ილია

თავის გასაჭირს ტირის ურემი,
მინდორს სტკივა გზა
და ნაურმალი
მიიპარება და ჩერდება
იქვე ღელესთან,
სადაც ჩრდილებში ქალწულივით
ჩემი სქვია წევს.
გამხდარი წვიმა
ტყის სიღრმეებში –
მაღალ თელებთან
თავის წერწეტა ტანს კვლავ მიარწევს.

1961

* * *

წახველ...

დამტოვე

მარტოობის შიშველ ნაპირთან

მოიქცა უამი...

და ნათელზე ფიქრის თუ

ელვის

მომესმის ჩქარი, მთვარეული –

შენი ფეხების,

თითქოს ქვად ვიქეც მარტოსული

და ახლა ველი

შენი გრძნეული ხელის შეხებას.

1986

* * *

ხელაპყრობილი მზე და ლოცვები
შიშის ზარებით
ჩამორეკეს

ციდან დმერთებმა.

მერე თქმულებამ...

და ათასმა ზღვამ

და ლეგენდამ

გადაუარა რძისფრად, მძინარ

ათასწლეულებს

და აქ, კოლხეთის ცისქვეშ – შედედა.

1979

* * *

მომეჩვენება:

თბილისისკენ ხელეგბაწვდილი
მორბიან გზები

ჩემი ხორგის და ლესიჭინის,
მოაქვთ მშობელი დედის ლოცვა
და ჯვარი ვაზის...

ქრება მირაჟი...

ნახირდამფრთხალ
მწყემსის ბიჭივით
დაღონებული ვზივარ მერე
მოწყენის ქვაზე.

1969

დიოსკურია

აქ

ცისარტყელას დაწყვეტილი

ქვითინებს სიმი

და მწარე წარსულს დასტირის კოლხთა,

ქარი ტორებს სცემს შავით მოხილ

ღრუბლების ბექობს.

აქ ზღვის ძახილი

და ტალღის ოხვრა

მომესმის მუდამ

დაღუპული მამულის ექოდ.

1964

უკვდავება

სძინავს დიდუბეს...

სძინავს მთაწმინდას,

და ვარსკვლავები ისე აწვიმს,

როგორც აწვიმდა...

და აქ, სიცოცხლე

და სიმაღლე ჩემი მამულის,

უამს, როგორც განძი უძვირფასესი,

ლოდებქვეშა აქვს

გადამალული.

1989

ცისკრად მოფრენა

თვალეცრემლიან წუხილიდან
ცისკრად მოფრინდი,
გეგონა: ჟამი ხელგაწვდილი
კართან დაგიცდის.

და გვიან იწყე ზამბახებით
გზათა მოფენა.

მითხარ,

წყვდიადში, მხოლოდ ერთი
ლამაზ წამისთვის,
სიცოცხლეკ ჩემო!
ნუთუ ცისკრად ღირდა მოფრენა?

1992

აია

უხმობს მთვარე –

მამა – მძუძე.

მზით ნაშობი,

მზით იურვის...

ცისფერ თასით ეს "აია"

მარტოა,

ვით ბიბლიური –

ღვთისმოსავი ესაია.

1970

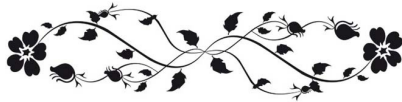

შენი სახელი

როცა ცად ამადლები –
ოქროს ზარი დარეკავს
(არაფერს არ ვამეტებ!),
ვაჟა! –

შენი სახელი
დაერქმევა პლანეტებს.

2001

სიტყვა

წყვდიადი... წყვდიადი... წყვდიადი
გაშლილი, ვითარცა ოცნება...
და როცა მთვარის,
ცამ მშვილდი მოზიდა,
მაშინ, ვით მიწა – მთებით და
ბორცვებით,
ჩუმად ამომზევდა სიტყვა ქაოსიდან.

1978

ოსკვ ლოდინი

წიგნით* ხელში მედეას
ველით, მაგრამ არ მოდის,
მაინც, ვითარცა წინათ,
ცოდნის მზე –
ძველ ქართული,
კოლხეთიდან ამოდის.

1967

* წიგნი – იგულისხმება ოქროს საწმისი ანუ კვირბი
(კრავის ტყავზე ნაწერი წიგნი)

* * *

საღღაც დასალიერთან
დღე,
ღამეში მიმაღა,
თითქოს და ოჯალეში
ქვევრებით დაელიოს,
ფეხარევით მიმაგალ
ნათლის ძე –
კოლხ ჰელიოსს.

1959

სიშორე და სიმატოვე

მნათობები აკვანს ურწევს,
მაგრამ მაიც არ იძინებს,
წამით მარტო აღარ მტოვებს,
მუდამ თვალში ჩამციცინებს
სიშორე და
სიმატოვე.

2006

ზღვა, მაინც ზღვაა

რომ შეარყია ცა და ხმელეთი,
ქუხილი არა,
ის ზევსის ხმაა
და ნისლებს აფენს ნაპირზე თარგად.
ქარში, გრიგალში ზღვა,
მაინც ზღვაა,
და თავს საკუთარს არასდროს
კარგავს.

1997

ლოდეი

შიშით მოცული ღამის თვალები,
არყოფნის თვალებს
აფახულებენ.

მე აქ

არავის არ ველოდები.

როგორც სიკვდილის ნაფეხურები –
სასაფლაოზე ყრია ლოდები.

1962

* * *

სიხუმის ბილიკებით
სააგეცოდ მოსულმა,
მესთა-ტეხამ დღის კიდე
ჩაღეწა და ჩახია.
ზღვას მთვლემარე ნაპირთან –
ღელვის გული მოუკლა.
მწუხრმა ვარსკვლავებით კი
აავსო ცის ჩახვია*,
მერე თავი უეცრად –
ელვის ბაწრით მოუკრა.

1963

* ჩახვია (მეგრ) – პატარა ტომარა

ყაზალები

სადღაც,

აღბათ გრიგალები,
ზღვას და მიწას აზავებენ.
აქ, კოლხური საღამოა ისე ჩუმი,
რომ ვარსკვლავთა თვალს ახელენ
ყაზალები*:

ნიზამის და ხაიამის,
საად, ჯაღალ-ედ-დინ-რუმის.

1984

* ყაზალები (არაბ) – სპარსულ-არაბულ პოეზიაში ორ-ტაეპიანი სტროფები

* * *

ქარიშხალი შლევ ზვირთებს –
ცას შეუდგამს ბუხრებად.
აფროდიტე ჩაიცვამს
ქალის სპეტაკ წვრილთვალას,
მერე მოვა ნაპირთან და...
ზღვას დაემუქრება!!!

1984

* * *

ბედისწერამ ქართველის ცის ქვეშ:
უკვდავებას აზიარა,
ზოგიც გასვა ძელზედაც.
საქართველო მთებზე არა,
წინაპართა ძვლებზე დგას.

1993

ღრო

ერთნაირად მეუფობს
მიწას,

 წყალს და ცის კიდეს
და ღრო არსად არ მიდის,
მიტომ ფეხზე იკიდებს
 ჰელიოსს¹ და აიდის².

1969

¹ – ჰელიოსი – მზის ღვთაება

² – აიდი – ქვესკნელის მბრძანებელი

* * *

მტერთა ჩემთა სიმრავლეს –
ვამრავლებ და
ვაჯამებ,
მათი სული ქვესკნელის კედლებს
უნდა მივასხა.
თასის გამოსახსნელად ლაშქრად
მივალ
ქაჯავეთს
და საშველად მოვეხმობ კოპლას
და იახსარს.

1961

ზიალა, ჭინჭილა, ყარყარა

ყოფნისა და არყოფნის
სიაშეს და სიავეს,
ფართოდ ყვება ფიალა,
ხოლო უფრო წვრილ-წვრილად –
ჭინჭილა და ყარყარა.
ქართველს,
ღვინის ტრფიალმა,
სიცოცხლე და სიკედლიც,
ორივე შეაყვარა.

2001

აქ ღვეები მეფობდნენ

გადმოყარა უფალმა ციდან ყველა
ავსული:

ჯარბი,

გველი,

ვეშაპი,

მიწისაკენ დაიძრნენ.

შვიდი ათას წელიწადს აქ ღვეები

მეფობდნენ,

სანამ არ ამოწყვიტა ერთობ

დარეჯანის ძემ.

1961

* * *

ვისმენ ჩურჩულს ანგელოზთა...
ღვთისმშობელზე ლოცვით
დაღლილს,
ღმერთზე ფიქრით ღამენათევს.
ვხედავ: სანთლით უფლის წიგნში*:
ლუკას,
მარკოზსა და მათეს.

1969

* უფლის წიგნი – იგულისხმება სახარება

* * *

უქაროდ და უქარიშხლოდ,
არრას ამბობენ,
ზღვაა მუნჯი.
მაღლა უხმეს მთებს ტყეებმა.
ღამის ქვაბში ცა
აუნჯებს –
ვარსკვლავთ ფერთა მეტყველებას.

1966

* * *

ციო ჩამოდის მიმწუხრი და
ვარსკვლავების თვალებს ნაბავს
და ედება ნაპირს ობად.
მოვა ქარი,
ზღვის შავ კაბას,
შემოავლებს ქაფის ქობას.

1959

* * *

მოსვლის დღიდან ამქვეყნად,
შთამომავალს ადამის,
მზის ამოსვლა გვიკვირდა.
რადგანაც დღე-ყოველი
შეჩვევა სიკვდილთან.

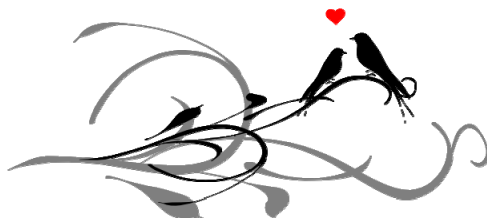
2001

* * *

როგორც ადრე,
პონტოს პირას,
ახლაც ჭაქვინჯს და
მაღთაყვას,
სიყვარული კვლავ ამოხეთქს,
რადგან ჩუმაღ ვურწევ
აკვანს, –
გუბაზის და წათეს კოლხეთს.

2005

* * *

ცხოვრება ხეა,

ჩვენ ვგავართ მერქანს,

ჩამოგეთელის უამი...

ვერ მოვასწრებთ

თვალის

გახელას.

აი, წამის წინ,

ამ საცოდავს

სიცოცხლე ერქვა,

ახლა სიკვდილი ჰქვია სახელად.

1993

* * *

ცად ღრუბლები მიმოდინ –
ელვით გასანასკვავები,
და ელიან ნიშანს მესის.
სიბნელეში სინათლეა –
მეტყველება ვარსკვლავების.

1962

კოლხური თასი

ამაყი და თავმომწონე,
მზით და ოჯალეშით ვავსებ
და ყულევთან ხუთი ათას
წლის წინ მოჭრილ – კოლხურ თასით,
ჩემს დიდ საქართველოს ვლოცავ!

2001

ტუტანხამონი

მსხვერპლს სწირავ ღმერთს ნილოსის
და ლურჯ ტაძარს ამონის,¹
ქვეყნად არვის არ მონებს –
"მენგურელი"² ხელმწიფე –
დიდი ტუტანხამონი.

1978

¹ – ამონი – ეგვიპტელთა ღვთაება.

² – "მენგურელი" – მეგრელი.

* * *

დრუბლებმა რომ ჩამოიხრჩონ

თავი,

სიმარტოვის ცის ქვეშ.

ზეცა ელვის თოკს არიგებს.

ზღვა ბობოქრობს და მრისხანებს...

მზე ჩადის და

ქარიშხალი

ტალღებს დაათოხარიკებს.

1976

ქორთუ ვაჟა

ქორთუების სამოსახლო,
ამ შორეულ თვალთხედვიდან
ჩანს აზრდილად
და მირაჟად,
მაგრამ მაინც ნათლად ვხედავ –
კოლხ ხელმწიფე –
ქორთუ – ვაჟას.*

1989

* ქორთუ ვაჟა – მითანის (ზრდილოეთ საქართველოს მითანეთი) მეფე რატის შვილი. ფარაონ თათუ – ნეფერტიტის ძმა

* * *

ანგელოზების გზას არა,
მარად ცად ყოფნის მანიებს,
ვერცა ვედრებით,
ვერც ლოცვით,
ვერასდროს მოინანიებს
ვნებას,
რასაც ჰყოფს სულს, ხორცი.

1999

* * *

ქარის ხმაზე,
შავ ბელს-ღრუბლის,
მთის ბილიკზე მავალს მყარად,
კვლავ ეცვალა უცებ მხარი.
მერე ღამემ,
ცის ბილიკზე დაბმულ
მთვარეს,
ვარსკვლავები საკენკივით დაუყარა.

1961

ეაჰ!

ოდის წინ პატარა მინდორზე
ირევიან ყვითელგულა
წიწილები,
შუაში დგას სმენადქცეული
კრუხი,
გუმანით ქორის ლანდს ხედავს.
ეაჰ!

ეაჰ!

ეაჰ*!

წარმართივით ქორს აფრთხობს დედა.

1958

* ეაჰ – შინაური ფრინველის მფარველი დედაეაბა ძველ
კოლხურ პანთეონში

სიცოცხლე, ცხოვრება, სიკვდილი

ჩვენს ჩურჩულს ამ ცოდვილ მიწაზე,

ცა – რუპორია და

ახმოვანებს...

სიცოცხლე,

ცხოვრება,

სიკვდილი, –

ამაოებაა სამსახოვანი

და ჩვენ სულ ტყუილად მივტირით.

1969

პაზი

მასში უფლის სისხლი დუღს...
უფლის ხელით დაწნული,
თითქოს ნინოს თმებია...
ასჯერ აჩეხილი და
ათასჯერ დამეხილი;
მაინც ცას და სიცოცხლის ხეს,
ვით ატოტებია,
მოყმის დაჭრილ ვეფხვივით.

1994

* * *

როცა ჩაივლის პოსეიდონი,
 წამოვა ქარი ჭავლის
 შრაპნელით,
ზვირთებს ამოსდებს ცას
 აღვირებად.
მერე ზღვა გრაგნით თავს ასწევს და
გველეშაპივით,
 ჩასაყლაპავად დედამიწას
 დაეღირება.

1986

თარი თარალი

სულისღვებით მიმელის

მე,

ზაფხულ და ზამთარი –

ღამით დაუფარავი:

ზევით –

"უინი ანთარი"¹

ქვევით –

თარი,²

თარალი.³

1969

¹ უინი ანთარი (მეგრ) – ცის ღვთაება

² – შუმერული ღვთაება

³ – თარალი (შუმერ) – ქვესკნელი

* * *

ადარსად ჩანს სიზიფე!
მთაზე ლოდის ატანის
უამი,

აღბათ მოთავდა.
თურმე წუთისოფელი:
ხარხარია სატანის,
ღრიანცელი მოკვდავთა.

1973

აპენინს და პირინეის

წარღვნამდე კი არადა,
ქიმეთს* – "ნანას" ტაძარში,
თითქოს ახლა ილოცა.
ვიღაც უქცევს კოლხურად
და უხმობს: აკვირინე!
ეს ხმა მესმის ნილოსთან,
ხმელთაშუა ზღვისპირეთში,
აპენინს და პირინეის.

1982

* ქიმეთი – ძველი ეგვიპტის სახელწოდება

* * *

ამბიონზე შემომდგარი
მთვარე,
თითქოს რიგორია
(ღრუბლები ხმას არ იღებენ)
და ყვება ცის ისტორიას –
ვარსკვლავების თარიღებით.

1959

არბონავტები

უცხო ღანდთა ხილვაზე,
კოლხეთის ცა დამძიმდა.
ვჭკვრეტ: არესის ჭალაში
მდგარმა მუხამ დაღატის
ფოთლები ვით მოისხა.
და... ჰეკატეს ტაძრიდან –
მოაქვს ათასწლეულებს
ზარისა და გლოვის ხმა.

1963

მეტყევე

ბუნება? ჩურჩულებს მეტყევე:

გული,

თვალეები და სულმთლად –

ცაში მქროლავი არწივია...

და დედამიწის არის სუნთქვა,

მოკვდავთა სულის

ნაწილია.

1989

იალუს მინდვრეპი

სიკვდილივით –

სიცოცხლე,

ზოგჯერ თავზე გვევლება,

ჩვენ კი ხილვა გვინდება:

ელისეის ველების

და იალუს მინდვრეპის*.

2007

* იალუს მინდვრეპი – სამოთხე (ეგვიპტე)

* * *

წინაპართა სულები,
ვარსკვლავების ქოხებში,
რახანია სახლობენ...
მე კი მასთან მისვლა და
ნახვა დამაგვიანდა.
თუმცა ნაკურთხს და მაღალ
სანთლებს ვუნთებ ნიადაგ,
მარადიულ ნათელში მყოფ –
შორეულ ახლობლებს.

2007

ნორხო ვაზო, მტეკან დილო

ცას მოწყალედ შევციცინებ,
იქნებ სადმე თვალი ვკიდო მას,
ვინაც რომ ადამის ძის ცოდვა –
ბრალი ზურგზე ილო.
მე, ჩემს სიგრძე სანთელს გინთებ,
ნორხო ვაზო, მტეკან დილო.

1967

გმირმა იგმირე

რადგან ამდენი შხამი დალიე,
მო, ნუ შეგაკრთობს
დარჩენილი წვეთი სამსალის,
შესვი ესეც და...

გმირმა იგმირე.
და შენს მაღალ შუბლს –
ქართვლის ცასავით,
მოვა და დაფნით "ის" გაგიგრილებს.

2006

* * *

რწმენა ღვთის ერთადერთობის –
ათასწლეულებს მისერავს...
უღმერთო მოკვდავთ ცოდვები –
მხრებზე ციოთ ჩამოუწონეს.
მზე ღმერთია და მის მზერას,
თვალს მიტომ ვედარ ვუსწორებთ.

2001

* * *

სადღაც დასავლით,
მზის დარჩენილ ალისფერ ტოტზე,
ციცქნა ღრუბელი მოჩანს სოხბის
შებუმბლულ ღლაპად.
მოვარე კი მიწას უგზავნის ამბორს.
მოხუცი ცა კი,
ვითარცა ზღაპარს,
მწუხრის ვარსკვლავებს ამბობს და
ამბობს...

1989

ოკანა და ცუნამია

ღამით მოციმციმე ვარსკვლავები,
ღღისითაც განა უტილია.
ცას რაც უწვიმია და
უნამია,
რაც ქვეყნად დედებს უტირიათ –
ოკანა და ცუნამია.

1993

ისევ ისე სძინავს ურჩხულს

ათასწლეულების მერეც,
ფაზისის პირ –

ტანწერწეტა ლერწმის ღერებს,
ხმა კვლავ არხევს ორფეოსის.
ისევ ისე სძინავს ურჩხულს –
დალატის და მწუხარების
ნისლით მოსიღს.

2003

* * *

საუკუნეს დღეები
მისდევნ, ვით ერკემალს.
გამჩენი კი მოკვდავებს,
რა ქნას, ველარ იფარავს.
და არ ყოფნა მთებს მიღმა –
ყოფნას მიერეკება,
ვით პატრონ მკვდარ
ცხვრის ფარას.

1992

გრაალის ბარძიმი

მოსვლის დღიდან მოველი
სულიწმიდის გადმოსვლას
და ფიქრები მამძიმებს –
ქვესკნელს უნდა შთავიდე მე,
გრაალის ბარძიმის პოვნად,
გამოსახსნელად.

1959

საქართველოს ისტორია

საქართველოს ისტორია –
არის ჩემი ბედისწერა.

და მე ვხედავ:

მარტველ-მარტველ,
პეფესტო ჯაჭვს როგორ კვერავს
ამირანის მისაჯაჭვად.

1989

სოფოკლე, პინდარე, პესიოდე

ბერძნული პოეზიის ცის კაბადონს,
შორი და კაშკაშა, ვით მთიები,
შემორჩა ხატება ექვსიოდე:

სოფოკლე,

ესქილე,

ევრიპიდე,

ჰომეროსი, პინდარე, ჰესიოდე.

1966

სამოთხეთა სამოთხე

სიხლოვე აშორე ქრისტეს ფეხთა
მკვნეტავთა.

დავით მგოსანს არგუნე –

ქვეყნად რაც ღამაზია.

დაუმკვიდრე ნეტართა

სამოთხეთა სამოთხე,

რაც მეთე ცაზეა.

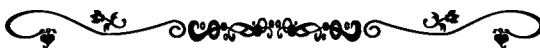
1991

ზევსის ლეგა არწივი

ისევ შენ განაცვალე,
ჩემს სიცოცხლეს დარჩენილს
 ზევსის ლეგა არწივი
 სიყვარულით მიტაცებს
და მე ცაში ვბინადრობ...
რომ დავეშვა მიწაზე
ნებას არ მრთავს გამჩენი.

1960

ღმერთს მაინც გავუძრახე

სიშორით გადახურული
ჩანს მთვარის ძველი
კარავი,
ისმის სხვა მნათთა,
სხვა ხმები.
ქვეყნად არის თუ არ არის,
ღმერთს მაინც გავუძრახე.

1959

მითრიდატე ევატორი

ქურუმები და მოგვები –

მითრიდატ ევატორს

უსმენენ:

(უამი დგას თუმც წარმართული.)

– ხატული,

ტვიფრული,

ღურსმული,

ერთიანი – ენაა ქართული.

1961

* * *

სადაც ყოფნა,
არყოფნას,
წუხდა გაბედითებით,
სადაც თვალებს ახელდნენ –
ზღაპრები და მითები,
ო, ის ძველი კოლხეთი –
არის ჩემი სახელი.

1963

წიგნი – "ნათელსილვა"

ცით ჩამოსული წყალობად,
ჰოი,

რა სიღამაზეა, –

შიგ,

არსთა გულისმპყრობელი.

ეს წიგნი არა,

ვაზია,

რჩეულთა "მოსართლობელი".

1975

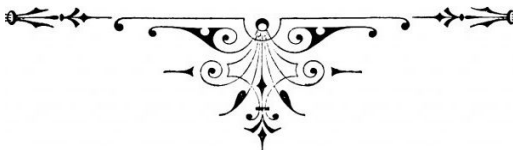

* * *

ცას მოსკდა და,
მეტეორი,
უსამანო სიჩუმეში
ატლანტივით იძირება,
და ვჭვრეტ შიშით კანკალებენ:
მარები¹ და მაკრალეები²,
დრილები³ და ბიძირები⁴.

1967

1,2,3,4 – ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები.

ისევ მოლოდინი

სადღაც,
ცის ზემოთ,
სადღაც უფლის ჰყვავის ბაღები
და ტყე შრიალებს მწვანე
კედლების
და ალვათა ჩრდილი
ირწევა.
სადაც ვერ აღწევს ღოცვა-ვედრება,
იქ ველოდები მალე
მიწვევას.

2006

აია – ღმერთი... და ქვეყანა

რადგან მოვედი აქამდე,

რაც იყო...

უარესს არ ვეღი.

მთიები ყრია, ვით ეყარა

ცაზე და...

იქიდან მდარაჯობს:

აია – ღმერთი – (და ქვეყანა).

პონტოს ზღვის,

და კოლხთა მფარველი.

1962

* * *

ცის შიშუპარულ სიმეუდროვიდან –
მეხის "ძახილი" მოისმის
ხაფი.

ქარები აგებს ზვირთთა ეიფელს;
დამშვენებული არშით
ქაფის,
ნაპირს უჭირავს ხელთ ზღვის შლეიფი.

1963

* * *

ჩემს დიდ კოლხეთს დასდგომია
დრო და უამი სიბერის:

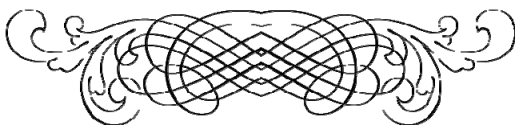
აღარსად ჩანს –

გვაზა მეგრი,

არც მახუნჯავ ტაოელი,

არც აბიო იბერი.

1964

იშთარი და იშხარა

ღრუბლებსა და ქარ-წვიმას –
ცის და შიშის ბილიკზე
მილაღავს, ვით გხვრის ფარას:
ადადი¹ და არურუ²...
იშთარი³ და იშხარა⁴.

1960

¹ ადად – წვიმის, ჭექა-ქუხილისა და წარღვნის მბრძანებელი.

² არურუ – ადამიანთა შემქმნელი ქაღღმერთი

³ იშთარი – ნაყოფიერებისა და სიყვარულის ღვთაება.

⁴ იშხარა – ადამიან-ღვთაება (გილგამეშის სატროფი).

* * *

ზამთარი, როგორც ბერდუა,
ცის საჩეხელთან მიმჯდარა
და ჩეჩავს თოვლის
ფანტელებს
და მერე თავზე გვაბერტყავს,
თვალებს გვჭრის
უცხო ნათელი.

1984

წალენჯიხა

აქ,

მაცხოვრის ტაძარში

სძინავს ლევან დადიანს

და დადიას მრევლი კი

არსად დაჭაჭანებენ.

მე ლეგენდებს ვაწყნარებ,

თუმცა მესმის ჭანების

ციხის კედლის ჭანჭყარი:

„ჭანდიხა ღო ჭანწყარი“¹

2003

¹ ჭანის მიწა და ჭანის წყალი (მეგრ.)

* * *

ოცდაცამეტი წელია,
ავდარია თუ დარია,
მიფევები მე ჩემს დარიალს
და აჰა, ბნელში ინათა,
ვჭვრეტ: ვით მაცხოვარს ხელს მიქნევს
ოლიმპოსა და
სინას მთა.

1974

აინანას, დაინანას

მე, ის არ ვარ,

ქვეყნად მოსვლა,

ვინც იწუხა და ინანა,

თუმც აუგი ბევრმა მითხრა,

მაინც სანთელს ვუნთებ

მითრას¹,

აინანას²,

დაინანას³.

1964

1 მითრა (სპარს.) მზის, სინათლის და სიმართლის
ღმერთი.

2,3 – კოლხური (ქართული) პანთეონის ძველი
ქალღმერთები.

* * *

ცაა – უდაბნო,

ღამე – ეგვიპტე,

მთვარე – მოსე,

მთიები – მრევლი.

ღღეები – ცრემლი...

ცრემლი...

ცრემლი...

1966

ჭყონდიდსა და ღვინის ხეს

უფლის ხილვად ისწრაფვის
შუამდინარეთს კედარი,
ვით შუმერთა ტოტემი.

აქ,

კოლხეთში სიცოცხლედ,
ჭყონდიდსა¹ და ღვინის ხეს²,
კვლავ ეზრდებათ ტოტემი.

1971

¹ ჭყონდიდი – დიდი მუხა.

² ღვინის ხე – ვენახი, ვაზი.

ღმერთი შეგვახვედრებს ერთმანეთს

კოლხეთს დაგუბრუნებ შორს წასულ
ლეგენდებს..

ათასწლეულებს.

ხსოვნის ქარმა თუ იქარა
(ღმერთი შეგვახვედრებს ერთმანეთს)

და თავს მოფუერი ზღვისკარად:

ჩემს დიდ წინაპრებს:

ეტრუსკებს,

ფრანგებს და

ესპანელთ.

1970

კოპალუს და აბუნას

ქვეყნად ყოვლის მეუფემ,
ზოგს სიკვდილი და ზოგსაც,
უკვდავება არგუნა:
ჯეგესა¹ და ითრუშანს²,
კოპალეს³ და აგუნას⁴.

1981

1, 2, 3, 4 – ძველი და ახალი ღმერთები.
5 უყვანიჭარე (მეგრ.) უბედო

უყვანიჭარე

ეგეოსის ზღვის ნაპირებს,
ჰელიკონის მთებს და
ველებს
და კორსიკის უყვართ ჭალებს,
პირეიდად გადმოსული,
კოლხთა სული –

უყვანიჭარე.⁵

1972

ბე – შეცდენილი უნახის

ცისა და უფლის ნათლულნი
სხედან და...

უამთა ბრუნვაში,
ცოდვებს, ცრემლებით აშრობენ –
ბე – შეცდენილნი უნახის,
ცოდვილ დედისგან ნაშობნი.

1993

* * *

აქ სიყვარულს იცინიან
იები და ვარდები.
ცვარი რაა,
 ისიც ციდან,
მარგალიტად ვარდება.
ბიბლიური ხმები ისმის
კოლხ-იბერთა ბარდების.*

1984

* ბარდი (კელტ) სახალხო მგოსანი, მომღერალი

* * *

შურით გასენილ კაცობრიობას,
ადარ უშველის ციხე და
ხარო,
თვალეები მუდამ ექნება სველი,
დედამიწაზე სანამდე ხარობს,
იუდას ხე და
კაენის ველი.

2004

* * *

ისმის სიმყუდროვიდან –
ვარსკვლავების დაღაღი:
მთვარე ეშაფოტია ძველი
და წარმართული.
და ლოცვები ცად ადის –
ფიქრის ფრთების ფათქუნით.

2000

თობელ-ტუბელ-ტიბარნი

პონტოს ზღვიდან –
მეოტიის ღურჯ ტბამდე,
ამ მთების და
იმ ბარის –
იყვნენ ბატონ-პატრონი:
თობელ-ტუბელ-ტიბარნი,
კულხა-კოლხა-მაკრონი*.

1964

* უძველესი (კოლხური) ქართველური ტომები

* * *

სადღაც ღამის მინდორზე,
უსინათლო მთვარე დგას,
ვით გამხმარი ალვის ხე,
რომელსაც ცა დილაბდე,
თავს –
ვარსკვლავებს არისხებს.

1964

ეტრუსკებს, ბასკებს და პელაზგებს

მათი ხსოვნის ნათელი –
ჟამთა უღრანს მილამპრებს...
მძვინვარ ათასწლეულთა ჯერაც უვალს,
ვთელავ გზებს:

რომში ვეძებ ეტრუსკებს¹,
ელადაში – პელაზგებს²,
ესპანეთში – ჩემს ბასკებს³ –
უწინარეს წინაპრებს.

1967

1, 2, 3 – ძველ კოლხური (ქართველური) ტომები

აგვისტო, მზე და ნიაჰი

ვითარც ხევსურმა ბაწარაული,
აგვისტოს შუადღემ მზე
ხვატის დიდ ქვაზე ალესა
და ცას დაადგა გადამდნარი
ოქროს გვირგვინი.
ღმერთს ვეცოდებით და შორიდან
ჩუმი ალერსით,
აღვათა ფოთლებს გვინანავებს
და შუბლს გვიგრილებს.

1971

ავგეას თავლა

ყრია ფუნა ღრუბლების,
ცაა – თავლა ავგეა.¹
ოცდაათი კი არა,
მილიონი წელია,
რომ არ გამოუწმინდაეთ
ურანოსსა² და გეას³.
და... ჰერაკლეც⁴ არა ჩანს.

1972

¹ – ავგეა – ელადის მეფე, ჰელიოსის ვაჟი, მრავალი ათასი პირუტყვი მეპატრონე

² – ურანოსი – ცის ღვთაება

³ – გეა – მიწის ღვთაება

⁴ – ჰერაკლე – ბერძენი სახალხო გმირი

* * *

სიხუმის მიღმა,
დასაღიერთან,
ცისა და მიწის ისმის ქვითინი,
რომელმაც სახე ქართო იცემა.
სანაპიროს კი დელტა –
თითივით
უღეგს,
უსინჯავს ზღვას გულისცემას.

1973

ალბათ, არგონავტებია

ვითა ტროა, რომ აია –

ნამდვილია...

არავინ თქვას, რომ მითია!

პონტოს იქით –

სხვა ზღვები და

სხვა მთებია...

და ვჭვრეტ წარსულს: კოლხეთისკენ

რომ იღტვიან,

ზვირთნი არა!

ალბათ,

არგონავტებია.

1974

* * *

უბველესი კოლხეთი,
ვით პირველი მოსახლის,
კაცის არა,
ღვთის არი, –
ოქროდ დამდნარ ცითა და
ველ-მინდვრებით მდიდრულით.
და მე,
როგორც ევპატორს –
“ამირანის ისარი”,
ხელზე არა, გულში მაქვს
ცეცხლით ამოტვიფრული.

1961

* * *

ამ წუთისოფლის აურზაურში,
ათას ჭირსა და
ვარამს მიმაღავს,
ქვებუდანობა და აბრუნდები*.
და ვედრი უფალს:
ჩემს უგზო-გზას შორეთს
მიმაგავს,
მაღე არგუნოს შინ დაბრუნება.

1999

* აბრუნდი, ქვებადანობა – მზაკვრობა

* * *

ჩემი ძველი კოლხეთი,
სულ უწვიდა მარჯვენას –
ოკეანეს ატლანტის,
მის ზღვებით და მის მთებით.
“სულს საფლავში ატანდა” –
ლეგენდებით,
მითებით.

1969

ზღვამ გააწნა ნაპირს სილა

თვალციმციმა ვარსკვლავები,
კვლავ მოედვნენ ცას

სიცილად,

სივრცე იქცა დილის ყანად.

ზღვამ გააწნა ნაპირს

სილა

და ღრძო გული მოიფხანა.

1979

დეკალიონის წარღვნა¹

აი,
მაშინ გენახათ ნილოსი და
ფაზისი,
ჩე გოლა² და ურთის მთა,
დრეკა კავკასიონის,
როს პელაზგებს,
პელაზგმა –
ზევსმა თავს დაარისხა
წარღვნა დეკალიონის.

1964

¹ დეკალიონის წარღვნა, რომელიც ზევსმა კაცობრიობის პირველ მოღმას – კოლხებს (პელაზგებს) მოუქვლინა.

² ჩე გოლა – თეთრი მთა კოლხეთში

* * *

ეს საწყალი პოეტი,
რომ შეიპყრო მანიაჲ,
გამხეც-გატყიურდა.
თუმც ვწუხს: გეთსიჲანიის
ბაღში,
ამბორს, როგორც ყოფს
ქრისტე – უფაღს
იუდა.

1987

* * *

წარსულიდან გადმოაქვს
ნიავეს დილის საარი.
აქ თავისას იმკიდა
ტავერნაც¹ და ტრაქტორიც².
და ვჭვრეტ: მამადავითზე მოხუც,
“ელამ მიკიტანს”,
თავის უკვდამყოფელ დიდ –
მგოსნის საფლავს დასტირის.

1969

1, 2 – ტავერნა, ტრაქტორი – სამიკიტნო.

* * *

მთვარე სინათლის ჩუმი ბლავილით,
გადმომდგარიყო წარსულიდან
ოქროს ვერძივით.

და რქებით ჩხვერდა დრო-ჟამს
ავბედითს.

ათასწლეულთა ლეგენდებში –
კოლხეთს ეძინა

და... მე, პირველმა,
გაღვიძება მისი გავბედე!

1960

ამირანის ისარი

ჩემი ძველი კოლხეთი –
შუმერ-ეტრუსკ-პელაზგთა
საცხოვრისი ის არი.
იქით მიდის ყველა გზა,
შუამდინარეთს უმიზნებს –
“ამირანს ისარი”*-ც.

1964

* “ამირანის ისარი”-ს ერთი წვერი პონტოა-სფერის ზღვა,
თავისი ახლო-მახლო შემოგარენით, მეორე კი კავკასიონის
მხარე – პირაქეთა და პირიქეთა მხარეებით”.

ტაღლები

სმაურის გასაღებებით,
სიხუმის კარებს აღებენ
იდუმალ,
როგორც თულები.

ზე ამოდინ ტაღლები,
ხელი-ხელს
ჩაკიდულები.

1969

* * *

ისტორიის “მამებმა”,
რათუნდ ჭორში მოხელონ,
 ჟამთა ძელზე არბილონ,
მაინც გამოუჩნდება შერევნა და
 გოდოლი,
კოლხთა ქალაქ ბაბილონს.

1966

ზვირთები

თვალზე ცრემლშეუშრობელნი,
ცად რომ ვედრებით ადიან
და ნისლი ფარავთ სნეული,
ის ბობოქარი ზვირთები –
ტყვე ქართველების დარდია,
სპარსთაგან გამოქცეული.

1961

* * *

ჩვენს წარსულიდან ჩამოქროლილი,
ცეცხლს კვლავ მიკიდებს
დარდის არავი*,
ფიქრთა კარავში როცა შეივლის,
შენ – მზით მოსილი...
და სხვა არავინ,
მიყვარხარ!
როგორც მაჯუნს ლეილი.

1963

* არავი – სამხრეთის ქარი

მთვარე

დასავლეთით ღრუბელ-ღრუბელ
მიდის...

ღამეს მიაბოლებს

მთვარე, –

ჩემი პაპის – პაპა,

მსურს მის სიბრძნეს ვცე

თაყვანი.

და... ზღვა იწერს ცის ლურჯ ზღაპარს,
ვარსკვლავების ასოებით გამოყვანილს.

1994

* * *

თავს იწონებდნენ ნაძვის ხეები,

ზამთრის დადგმული თეთრი

სპექტაკლით:

“დღეს ვართ და ხვალ აღარ ვიქნებით”.

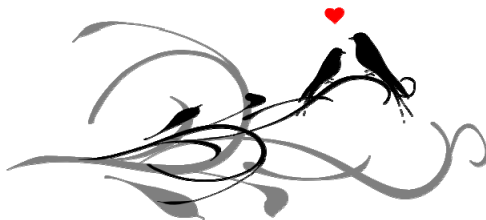
იდგა სიმშვიდე და

სისპეტაკე,

მთელი ღამე ნათელს –

გალობდნენ ფიფქები.

1979

* * *

ორმოცი წელია ამ ცხოვრების
სივერაგეს რომ
ცას შეკივი
და საშველს არსაიდან ელოდები.
სასაფლაოზე ყრია ლოდები –
მშიერი სიკედილის
საკენკივით.

1970

* * *

კოლხეთში უნასი ასისინდა:

- მედეა ღვთისწინაშე

მართალია,

ბერძნებში სული ჰპოვა რაინდული.

მედეას გზა –

გაპარული ფასისიდან,

ღალატის ეკლითაა გარინდული.

1964

* * *

საწუთროს ბევრი ედავა,
დაავადებული სხვა სენით,
ყოფნა მჭლე და
დუდრიგალი*.

ზღვა –

კოლხთა ძველი სევდაა,
ხანდისხან თავს რომ გვახსენებს
ქარიშხლითა და
გრიგალით.

1971

* * *

შუბლშეკრულ ამირანივით,
სადღაც,

შორს მიგეჩქარებათ
ღრუბლებო! –

სპანო ყამარის,
აღბათ დიდ ომში ებმებით.
ნეტავი იმათ სამარეს,
ვისაც თქვენ დაეცრემლებით.

1961

* დუდრიგვალი (მეგრ.) – თავმსხვილი

ოკეანე ატლანტის

უამი ათასწლეულებს –
ფარასავით მიღაღავს,
კოლხურ სულს რომ ვატანდი.
არვინ იცის თუ რამდენ,
საიდუმლოს გვიმაღავს
ოკეანე –
ატლანტის.

1980

* ხარაჯა – ხარკი.

ორი ზაშა

არ არის საქართველოში
მიწის პატარა მტკაველიც,
რომ აღარ ეხარებინოთ
სიტყვა,
სიცოცხლის ნერვისებრ:
აღმოსავლეთით – ფშაველას,
დასავლეთით კი –
ეგრისელს.

2007

* * *

ღღის ჯაფისგან გადაღლილი
ღამეს,

მთვარის ცოლი ათევს.

ზღვა დიღამდე უმზერს ცაზე:

კიკლოპივით ცალთვალემა

გოლიათებს

და შიშისმგერელ ასხელიან ბუმბერაზებს.

1996

* * *

არ ჩანს დავით!

მაგრამ მცხეთას,

ისევ ადგას მზე დიდებად.

სვეტიცხოვლის მაღალ სვეტებს,

უფრო მაღლა ეზიდება

საუკუნე –

მეთერთმეტე.

1981

ნეფტუნუსი

კოლხეთს ახსოვს და
არც ახსოვს,
წელია ათასჯერ ერგასი,
ტანზე რომ აცვიათ მთებს ბურუსი.
ქართი დაჭედელ ზვირთთა პეგასებს
მძვინვარ ზღვებში რომ დააგელვებს
ნეფტუნუსი*.

1971

* ნეფტუნუსი (ლატ.) – ზღვის ღმერთი.

* * *

ჩემს კოლხეთს ეაღერსება
ფრთებმოქათქათე ნიავი, –
ეკის მთის,

ურთის და ფოთის.

ცა გულში იკრავს სიამით
ზღვას –

თოლიებით გაფოთლილს.

1971

ხეთა და მითანი

ქრისტე ღმერთი არ ჩანდა,
დრო იდგა წარმართული,
მაგრამ იყო ქართული
ის ზღუები და ის მთანი –
ორი დიდი სამეფოს:
ხეთას¹ და მითანის².

1966

1, 2 – ხეთას მეფე იყო – სეფელომა, მითანის – რატი,
შემდეგ მისი ძე ქორთუ – ვაჟა (XIV ს. ჩვ. წ. აღ.)

ზღვა არის “ქართლის ცხოვრება”

ყოფნა,

არყოფნის მდინარე,

მიდის და მიიმდლოვრება,

ღამაში და ეშხიანი.

ზღვა არის “ქართლის ცხოვრება”

მუდამუამს ქარიშხლიანი.

1960

* * *

სიმაღლეებს კვლავ ასწავლის
ქარი ღრუბლებს მთებზე მარებს.
ღამეს –

მეხით შუბლგახეხილს,

ცა – მოწვალე,

მედღასავით,

ელვით უხვევს ნაიარევს.

1986

* * *

კოლხეთის დიდ წარსულიდან –
წინაპართა დერიტა მოქრის
და სახლდება შენში ვაჟა.
არც მარგალიტს
და არც ოქროს,
შენ დაექვ ზეცის ლაუვარდს.

1969

* * *

ქარიშხლის ეტლებს დააქროლებს
პოსეიდონი,

ზღვა ემორჩილება გმირის ნებას,
თან ახლავს ამფიტრიტე¹ და

გალატე²,

პონტოს ნაპირზე რომ ჰყვავის

გვირილებად,

ქაფი კი არა,

ყვავილებია –

მედვას დაღატის.

1962

¹ ამფიტრიტე – პოსეიდონის ცოლი, (ზღვის ფერია).

² გალატე – ერთ-ერთი ნერეითაგანი, (ზღვის ფერია).

“ეგრისი ელის ეგრისელს”*

უამთა დინება მწუხრივით
აფენს და აფენს მთებს ნისლეებს,
არ უჩანთ სახე –

მთებს ნისლიდან.

ეგრისი ელის ვაჟა ეგრისელს –
ქრისტეს მხედარს –

ბიბლიური ეგრისიდან.

2001

პოემა: “გეთსიმანიის ბაღში”

ხელთუქმნელი ცეცხლით და
კოსმიური ნათებით

სუფევს ცა უცნაური
(თვალში წვეთავს მანია.*)

ვჭვრეტ: მემქნე აურას

“ბაღში გეთსიმანიის”.

1982

* მანია (ბერძ.) ენება, სიგიჟე.

სახელები

მთიებზე მოკაშკაშე,
ამოდიან წარსულიდან სახეები:
(ვინც გაუძლო რა დროს
და ჟამს.)
ეგვიპტის დიდ ფარაონის –
ნეფერტიტის
და მითანის კოლხი მეფის
ქორთუ – ვაჟას.

1974

მარტი

ვით ღამაზი ქალწული –

მარტი,

უამს შებინდების,

დგას და კვლავ ეფერება:

ბუნქების და მინდვრების

გააიისფერებას.

1964

* * *

ვით კვიცი უღედო,
ზღვისკარად ღვას
კოლხეთი
და ცა მიუსაფრობას ბარდნის,
როგორც ბარდნიდა,
ვხედავ: პრეისტორიის
გადაწყულ ფარდიდან.

1971

* * *

“მენგურელთა”¹ ქვეყანა,
მერე გვიან,
შუმერის,
ჩემზე ჩუმად ჩურჩულებს:
“თიქი ხოლო თექ იდუ”²,
სადაც კედრის ჭალებში,
გილგამეშს ხმობს
ენქიდუ.

1963

¹ “მენგურელთა” – მეგრელთა.

² ისიც იქ წავიდა. (მეგრ.)

ის დღე

- ყველაფერი გაქრება შარშანდელი
თოვლივით,
- ისმის ძველი მოტივი,
ეშაფოტზე,
ვიონის.
- თავს გვჭრის, ვით გილიოტინა,
“ის დღე” –
გალაკტიონის.

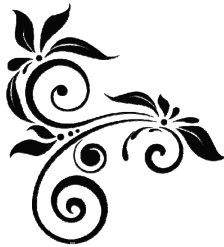
1959

* * *

ვით უხსოვარ დროში,
წინათ,
ისევ ისე აკრთობს მნახველს,
რომ მკედრისფერი ბინდი ადევს,
ამომავალ მთვარის –
ღიმილიან სახეს,
და ჩამავალ მზის
სისხლიან სიღიადეს.

1973

ღმერთო, შეუნდე

მიცოცხლე იგი,
ჩემი ყოფნა ვისაც არ მოსწონს
ღმერთო,
შეუნდე!
ჩემს დამწველ კოცონს,
ვინც ცეცხლს შეუნთებს.

2003

ვარსკვლავების ტკარცალი

საწყაული სამოცი,

შხამით სავსე პირთამდე,

ვითარც ერთი დავცალე,

აღბათ მიტომ შემცივდა.

მაინც ვყივი: მაცალეთ! –

სანამ მესმის ზეციდან –

ვარსკვლავების ტკარცალი.

2007

პონტოს სანაპიროზე

მტერს რომ გული მოუკლას...

პონტოს სანაპიროზე

და ღვთაებრივ ეგრისში,

ვითარცა განთიადი,

ისევ მეგრის სვე ივლის...

ამაყი და ღიადი –

ვაჟა ეგრისელივით.

2001

წუთისოფელი

უსვამს არყოფნის შალაშინს,
ჩვენს ყოფნის დღეებს
ათხელებს,
მუდამ სიავის მყოფელი.
და თვით უფალი გვაფრთხილებს:
– ნუ გიყვართ წუთისოფელი.

1999

* * *

სიშორეს ევარებიან

მთიები,

როგორც ალები.

აქეთ მთა...

იქით ისინი.

ცის უზღვრო იღუმალებას,

მთვარე გასცქერის სფინქსივით.

1996

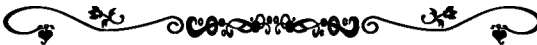

* * *

ემშაკის გარდა იცის არავინ,
რას გვიპირებენ არამზადები,
რომ თხრიან მიწას
ცხრაფად,
ცხრაფენად.

შენ,
მართლა, ნუთუ არ ემზადები,
სხვა პლანეტაზე
გადასაფრენად?!

2006

* * *

ბობოქარი დღეები,
სადღაც,
მოუსაველეთში
გაფრინდნენ ქარბუქებად.
მაინც ციდან ოცნების –
შენი ბედის ვარსკვლავის
ელი გამოშუქებას.

2007

* * *

დედამიწას კი ისევ აწუხებს

მთვარის სიცივე და

გულგრილობა.

და სიმხურვალე მუდამ გოდებს მზის

ტალღებს ორბივით ცაში

აფრენილს.

შენ, დღე – ნიადაგ ზღვიდან მოგესმის –

ფსკერს მიღექილი ხმა წინაპრების.

2002

კორსიკაში

(დახილი)

საუკუნეთა უდაბნოს –
ბრძოლებით გამოვადწიე,
ათას სიავით "მორთულმა".
საქორთუოა¹ კორსიკაც,
ნაპოლეონი ქორთუა.²

1983

¹ – საქორთუო (მეგრ.) – საქართველო

² – ქორთუ (მეგრ.) – ქართველი

ზღვა – არფაა ეოლოსის

მეხის მოულოდნელ ხმაზე,
შემოდგომის მწუსრით მოსილ –
ცა ვარსკვლავებს გადიწვიმებს
ზღვა –
არფაა ეოლოსის,*
ქარი უკრავს ცადაჭიმულ
ზვირთთა სიმებს.

1993

* ეოლოსი (ბერძ.) – ელინისა და ფერია ორსეიდეს ვაჟი.
ქარების ღმერთი

* * *

მოკვდავთ სული მდინარეა,

ელვის სრუტით –

ცას რომ ერთვის.

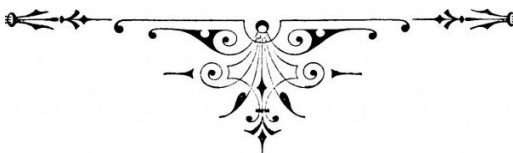
ღამით ქართა ელვარება...

ღა გულისთქმა მწვერვალების...

ზღვათა დუმილია –

ღმერთი.

1973

ჩემო დიდო წინაპარო

უკვდავების მაღალ კედელს,
მოსვლის დღიდან მიყრდნობილო,
 ცოურ ცეცხლთან წილნაყარო,
ჩემო დიდო წინაპარო,
 მიწით არა,
 მზით შობილო!

1989

* * *

ღღეები მხვლეტენ, როგორც ეკლები,
რა ვქნა,
არც ერთმა არ ივარდა
და არსაიდან არ ჩანს საშველი.
მაინც სიცოცხლის ტოტზე
ვზივარ და
თვალდახუჭული ვგალობ შაშვივით.

2007

* * *

ქარი, ცეცხლი და წყალი,
მზის გზას ადევნებია,
სამია და ერთდება.
ეს ზვირთები კი არა,
ფიქრთა შადრევნებია,
სურთ, რომ ცად აიტანონ
ზღვის გულისთქმა
ღმერთებთან.

1986

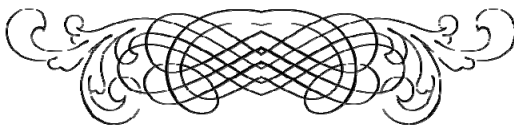

13

დიდი არა,
ვარ ცამეტის,
და არაფერს არ ვამეტებ,
ვამბობ: დარდი მაწევს მთებად –
ფიქრით,
ღამე თეთრად ნათევს,
ხობის პირას მეღანდება:
მტრის მოკლული გუბაზ მეფე*
და მტირალი მეფე წათე.

1954

* კოლხეთის მეფე – (V ს.)

* * *

დღემ მზე დაბადა,
ღვთისმშობელმა, ვითა იესო
(და ბნელ ღამეზე ჯავრი იყარა),
მერე მწუხრამდე მხრებით ატარა,
ხოლო მწუხრისას ჩამოსვა და...
თან წაიყვანა.

1966

* * *

ქარის ძახილზე ზღვის სავენახე,
დაიხუნძლება ზვირთთა მტევნებით.
სანაპიროზე როცა დაღლილი
ჩაივლი,
ერთი ტალღა ძაღლივით,
ქაფის წკმუტუნით აგვედვენება.

1969

ხეპი

ზამთრისგან გაძარცვული
ცას შესცქერენ შეშფოთებით,
სიქა აღარ შერჩენიათ.
და ვითარც ჩვენ,
ეს ფოთლებიც,
აქ არყოფნას ეჩვევიან.

2001

* * *

ამოვარდა ქარიშხალი –
ცის და მიწის დამლეწავი
და გაწვევითა ჯაჭვი ქაფის.
ნარბუნალი ზღვა მოადგა დამფრთხალ
ნაპირს,
ჩაიმუხლა მერე წამით.

2002

* * *

ჩემი ზეცა ქართული –
ვარსკვლავებით ირწყვება.
უფალია თავმდები,
რომ ლეგენდით ვიწყები
და ლეგენდით
ვთავდები.

2007

* * *

ზღვის წუხილში და ქართა მოთქმაში,
კვლავ იქედნური გესმის

სიცილი,

მათი, რომელთაც შვენით "პარიკი".

შენ ქართულ სიტყვას ხედნი

კვიცივით,

პონტოს ნაპირზე იურგებ და

ათოხარიკებ.

1963

* * *

ვარსკვლავებით ნაქსოვი

ცა –

სიცოცხლის ბადეა.

ცვლება დღის კიბეები –

მზის ჩასვლით და ამოსვლით

ღამის სიწვედიაღეა –

მოკვდავთ წმიდა სამოსი.

1987

* * *

ვითარცა ზღვაში დაღუპულთა
სპეტაკი სული –
დამემ მთოვარის შუქზე გაფინა –
მოწყენილი და
ფერმკრთალი ნისლი.
ზღვას კი სივრცეში –
ფასკუნჯივით უნდა გაფრენა,
და ფრთებს ისწორებს...
უსაზღვროა სურვილი მისი.

1965

მნათობები

ათავთავებულ სივცრის სიბნელით
სავსე აქვთ მზერა
და ნესტოები,
საკუთარ ცეცხლით
შიშის პერანგს
ისევ იშრობენ.
განთიადისას სიმყუდროვის
ბუდეს ტოვებენ
და მთვარის ჯამში აბერტყავენ
მიწის სიშორეს.

1986

* * *

სიკვდილ-სიცოცხლის

მიწვივ მფლობელმა,

მსრბოლავ უამს ავხსენ რიდე,

ავშარა

და უღმერთობას ზეცას შევკვივი.

თვალცრემლიანი მიუყუევები მტვრიან

გზა-შარას,

ამ წუთისოფლის

ცოდვა-მადლით –

ქედღადრეკილი.

1974

ნარიყალასთან

კრწანისის ველზე –
თავდახრილი დგას დამარცხება,
მტკვრის ტალღებში კი,
არაგველთა
ისმის ყიჟინა...
ნარიყალასთან,
ველური ხმით,
მწყემსმა –
თათარმა,
ქართლის წარსული,
აგერ,
ახლა კვლავ შემეშინა.

1978

სიბერე

ფიქრის და დაფნის
გვირგვინს ვუწნავდი,
ოცნების კიბით ცამდი ამყავდა
და სიყვარული,
როს უღირსმა
ვერ შევიფერე,
მაშინ კი გულში
აპრილივით
დარდი აყვავდა
და გამოჟონა თმებში სიბერემ.

1979

ბაღაფრენა

სამხრეთისკენ მიაქვთ ზაფხული,
უხშობთ სიშორე,
გადარჩენის მიაქვთ ოცნება
(აღარ ქვითინებს ყანა მწვერივით).
ფრთებზე იხვევენ თოკებივით მანძილს
ფრთოსნები,
დაცლილ ბუდეებს ჩამოჰყურებს ცა –
მოწყენილი.

1982

* * *

მშობლიური ცის უმაღლესი
მასურავს ჭერი,
ისევ შევეყრებ დეღვას ბავშვივით
და ჩახვეული ზღვას – აგვისტო
ისევ ვიხილე.
მზე დასავლეთით გარბის
წითელ ფაფარაშლილი
და სიშორეს და...
სიცხეს ჭიხვინებს.

1968

ბურიაში

შვილწართმეული დედების მოთქმა
ისევ ჩაესმის
ანაკლიას

მწველ წარსულიდან...

ხოლო, შორს სადღაც –

კრიმანჭული

ისმის გურული –

მთაში ამავე ბილიკივით –

მისრილ-მოსრილი,

დელის პირას კი ვეება კუ –

ტყით დაბურული,

სჩანს მიტოვებულ გლეხის ქოხივით.

1964

ქართლის წარსული

უამმა ვერაფრით ვეღარ დანისლა
ქართულ მიწაზე ყოფნა, არყოფნით,
ჩემი დიდგორი,

ჩემი კრწანისი,

საარაგო და ველი მარტყოფის.

შუბლშეჭმუსხნილი.

მტკვარზე კვლავ ტივით,

ქართლის წარსული დაიარება.

კი, დრო მკურნალობს,

მაგრამ მაინც

ვერ ირჩენს ტკივილს

და სტკივა ძველი ნაიარევი.

1984

* * *

წლებმა უდაბურ გზებზე ჭენებით, –
ჩემი სიცოცხლის
დახრეს აღვირი,
მაინც არ წყდება უღმობელი
ბედის ყვედრება...
უამს მიმწუხრისას
ბრძოლით დაღლილი,
ზღვის სიმარტოვეს მივკეკედლები.

1985

ზიქრიანი ღამე

სიმაღლისა და სივრცის მპყრობელი
მთვარე გადმოდგა ცის გუმბათიდან
და დედამიწა, როგორც ფიალა
შუქთა შარბათით
ისევ აავსო...

მერე, ვით დევმა, მომიქნია ღამემ ტიალმა.
მომიქნია და...

ფიქრებში კვლავ ჩამფლო
ყელამდი.

1987

ბარათაშვილი

მწუხრისფერ ლოცვად ენთო სანთური,
გოდებდა სული –

უვალ გზებზე მოხეტიალე,
რადგან საწუთრომ

ყორნისფერი, ცა დააძალა,

რადგან ცისფერი,

მიმწუხრისას ვერ გაიხსენა,

უკვდავებაში მიმავალმა,

კვლავ ილოცა –

"ვპოვე ტაძარი",

მერე დაღლილმა მთაწმინდაზე

ჩამოისვენა.

1989

* * *

სამშობლოს მტერი ბნელში შეგლისე!
ვაჟა ეგრისელ!

1990

ზამთრის ღამე

თუმცა ყოველდღე ერთურთს
ვშორდებით,
ვითარცა დღე და
მზე –
საღამოსი,
ჩემს სიყვარულში ნუ დაეჭვდები.
ახლა,
მიწა კი კოპწიაობს
თეთრი სამოსით
და თავს იწონებს ვარსკვლავების
ოქროს ბეჭდებით.

1979

ნახეთ შავი ზღვა

სადაც ღრუბლების სევდა იქცევა,
იქ ზღვამ დამბადა
თავის ქაფიდან.
ზვირთად მიმოღის –
დაღუპულთა სულების რიგი.
სიკვდილის შემდეგ
სად ვიქნები?
კვლავ ზღვად ვიქცევი,
ნახეთ შავი ზღვა,
და მე ვარ იგი.

1967

ბროწეულის ხე

კისრისტეხით,

კვლავ გარბიან

წლები

და მოხუც პაპას ვით არ უკვირდეს,

რომ გზისპირ დამდგარ ახალგაზრდა

ბროწეულის

ხეს

თვისი ნაყოფი ჩიბუხივით უჭირავს ხელში

და ცეცხლს

უკიდებს.

1968

მხოლოდ სამშობლო

მხოლოდ სამშობლო...

რწმენა ქართველის
ველარ იქნა და
ველარ გააქვეთეს,
თუმც მახვილს სცემდნენ...
და კაცის ძემ არ შეიცოდა.
სიკვდილ-სიცოცხლის წიგნს სწავლობდა,
როგორც გააქვეთილს,
ავიწყდებოდა ზოგჯერ სიცოცხლე,
ხოლო სიკვდილი –
კარგად იცოდა.

1989

ყაყაჩოები

ყაყაჩოები –

ჰგვანან ნაკვერჩხლებს,
შოთრ წარსულში,
ამირანმა ღმერთს რომ მოსტაცა.

1969

ქართლი

მზის ფიალით გამოწვდილი

ცაა –

როგორც ზიარება

და ვერც უამმა,

ვერც ღუღუკმა,

ვერცა ზურნამ,

ძველისძველი იარები,

ვერ იქნა,

ვერ განუკურნა.

1966

ღამე სვანეთში

ო, ეს მოვარე დარდიანი,
აი,
ახლა,
რომ თქვას კაცმა,
ფიქრთა ღრუბლით,
კი ჰგავს მგოსანს,
ის მახვშივით ზის
და მარცვლავს –
ვარსკვლავების კრიალოსანს.

1977

ბაზაფხულის თოვლი

ქათქათა ფიფქის ასოებით წერს

კვლავ პოემებს:

აი,

ეს მთები გრაგნილებია,

ველ-მინდვრები კი – დაუწერი

თეთრი ფურცლები.

ის კი მთელი დღე კურდღელივით

მთა-ბარს

მოირბენს,

მზის ძახილზე კი

ღობე-ღობე გაიცურცლება.

1986

ცაში მეგულვი

ქართული ციდან
წვეთავს მირონი
და ვარსკვლავების ნაკვერჩხალზე
ღამე შიშინებს,
შორეულ ალით –
მშობლიური
ბრწყინავს ხედები.
ცაში მეგულვი,
მიტომაა ასე ხშირ-ხშირად,
მშობელო,
მადლა რომ ვიხედები.

1989

საუკუნო სასუფეველი

თვით უკვდავება,
სიტყვის გარდა არაფერშია,
მადლობა უფალს!

რადგან მოხვედი,
სიხარულის და იდუმალი
ცეცხლის მფრქვეველი.

მე აღარ მინდა ეს სამოთხე,
არც ჯოჯოხეთი,
მსურს ლექსში ვპოვო
საუკუნო სასუფეველი.

1987

ბალობ და გალობ

ვით მაფშალია, გალობ
და გალობ
და შენს გალობას –
აღსავეს რწმენით,
ამ ტიალ ცისქვეშ არავინ უსმენს.
ის კი არადა,
ჯვარს რომ გაცვან,
ვითომცდა წყენით,
წამსვე მოარბენინებენ –
ღურსმნებს.

1987

დიდი წიგნი

იმედის ქვით... და
უზარმაზარ რწმენის
ლოდებით,
ვითარცა მცხეთა, მეც ამიგია
ჩემი სამშობლოს
მომავალი,
აწმყო,
წარსული.
ჩემი სიცოცხლე –
დიდი წიგნია –
დღისა და ღამის ყდაში ჩასმული.

1988

ისევ წინაპრები

ვერ შეახერეს ჟამთა დინება,
თუმცა ფარ-შუბი
დიდხანს აელევს...
მერე დაღლილნი მიეყარნენ მოსასვენებლად.
ჟამი კი,
ჟამი ისევ მიდის და მინანაობს...
და... მათი სულის მოსახსენებლად
ცა,
კვლავ უთვალავ სანთელს ანთებს –
ყოველ საღამოს.

1979

შემოდგომის ტყე

ტყე უსიერი...

შემოდგომის სხივი

ცახცახა,

ისევ სიყვითლით დაავადებულ

ფოთლებში ჩასახლდა.

სადღაც ხმა ისმის...

ღრენა... კაკანი...

მაგრამ იღუმალ შიშით მოსილი,

არც ნადირი ჩანს,

არც ფრინველი,

არც კაცთაგანი.

1978

ქრისტეა თუ ბუდა

მივსდევთ ჟამთა სრბოლას,
ვითარც დედას კვიციო
და მაინც არ ვიცით,
ლოცვით სავსე
ცისკენ,
როს გვახედებს მუდამ,
კაცია თუ ღმერთი,
ქრისტეა თუ ბუდა.

1972

შაშვიბი

სიმღერით საესე აქეთ ჩიხახვი,
ყურს აღარ უგდებენ
ბაღში რომ რტო ტირის,
ტანთ მოსაეთ მარადი ღამე და
სიბნელე.
მზის ტოტზე შემსხდარნი
ათასგვარ მოტივით –
გალობენ
სიციცხლეს.

1984

* * *

მრისხანებს ზეცა...

აიწყვიტა ქარმა

აღვირი

და მაცნეებად გულამღვრეულ

ზვირთებს არიგებს.

ძრწის და ირყევა მთელი პლანეტა.

მიეყვები დელვას...

მადლი უფალს

და არსთგამრიგეს –

მარგუნეს ბედი მოგზაურთა

და მენავეთა.

1968

მგზავრობა წარსულში

ისმის ყაყანი...

ნინველ ქალწულებს –
მსხვერპლად სწირავენ უგუნურ ღმერთებს.
ვარდი ყვავილობს იერიქონს,
და მზე – ქანაანს.

მივალ წარსულში...

არ შობილა ჯერ ქრისტე
ბეთლემს,
მაინც რა კარგი,
რა ლამაზი,
რა ქვეყანაა.

1968

პაწალხეში

ცა ძირს ეშმაკის ფეხად ჩამოდის,
ბაირამობენ ავსულები
და აღქაჯები.

საცეცხლურივით,
ღამე ელვას
იქნევს და
იქნევს...

მდინარეებს კი შეუყვიათ მთების ღაჯებში
თავი,
და წოვენ ვეება ჯიქნებს.

1973

* * *

რიდე – მანდილით,
ვითარც მოსე,
ვარ შებურვილი,
წუხილს წუხილი კვლავ ემატება.
ჩაქრა იმედის სხივი –
კიანთა,
მაგრამ მწუხრისას,
ღვთაებრივი
შენი ხატება,
ჩემს საუფლოში შემომზიანდა.

1987

სამებრელოში

დედიშობილა,

ტიტველ-შიშველი,

სადღაც გარბიან,

სადღაც მიდიან,

დამფრთხალი გზები –

ნაგვაზაოს

და ლესიჭინის.

მზე გარდახდა და

უკვე ბინდია,

გულზე მალამოდ მეფინება

მწერის ჭრიჭინი.

1963

სასაფლაოზე

დასეტყვილ-დამეხილები,
იხევ დასეტყვა
დამეხა
ლოდები სასაფლაოსი.
სუფევს ქარი და
ქაოსი
და ძირს ჩამოდის
ცა ფეხად.

1978

სიყვარულო

მამულზე ფიქრით დამწვარი გული,
თუ არა შენ ერთს,
სხვას ვისდა მივცე.
თუმცა ღღეები უქრობ ცეცხლად
ისევ მებურვის.
მოდისარ, სიყვარულო,
მოარღვევ
სივრცეს,
წუხილის რაშზე ამხედრებული.

1984

მომავალი მახურავს საბნად

ტკიოდა...

ტკიოდა სამშობლო,

ექებდა წამალს...

და იარა –

შორ გზებზე, კიდითი კიდე,

საწყალმა,

მოხუცმა საბამ.

მეც მტკივა...

სასთუმლად –

წარსული მიდევს,

მომავალი მახურავს საბნად.

1986

მე დავივიწყე ქვეყნად ყოველი

მორჩა,

გათავდა,

არრას მოველი,

კითხვის,

ო,

კითხვის ნიშანივით

ჩაფიქრებული –

შემოვრჩი, კარგო,

ჩემს დღეთა ბოლოს.

მე დავივიწყე ქვეყნად ყოველი,

რომ მსსომებოდი –

შენ ერთი მხოლოდ.

1986

კოლხი

განთიადამდე ისევ წკავწკავეებს

ვარსკვლავებს ღამე –

შავი ნაგაზი.

და პონტოს პირას, კოლხურ ცისქვეშ,

უტეხი –

კოლხი,

მზით დაბმული ვარ

ჟამის ბაგაზე

და ჩემს უგემურ დღეებს კვლავ ვცოხნი.

1968

ზაფხულის ღამე

მთვარე ვარსკვლავების
ნამსხვრევებზე
გარბის ფეხშიშველა ბიჭივით.

ვეძახი,

არ ესმის,

ერუ არი.

ღამეში თავს იკლავს –

ჭრიჭინი,

ხეებზე –

თავს იხრჩობს კრუალი.

1974

ზღვა

ცოტა ხნის წინათ

წარიტაცა

ნორჩი სიცოცხლე,

და, აი,

ახლა

სანაპიროს იხე

ჩაუვლის,

თითქოს არასდროს

ამ ქვეყანაზე

არ ჩაედინოს დანაშაული.

1976

მოგონება

თქვენ ხსოვნად სდის ხობისწყალი,
უთქვენობა გულს კვლავ სჭვალავს.
და ვარსკვლავი –

ორბის თვალი

კენტად დამზერს პარას ჭალას.
ძევი სჭამს თქვენს კარ-მიდამოს,
ჯიქი

ბაკა,

და ივანე!

თქვენ არ მოკვლით...

სამუდამოდ

ჩემს წიგნებში დაივანეთ.

1985

შეცარი ზამთარი

ნორჩი ხეები –

უცებ დაბერდნენ,

წყაროც სულს დაფავს,

ყვირის: მიშველე!

ცასა და მიწას ადევს თოვლის

თეთრი ურდული.

კანკალებს ბალი ტიტველ-

შიშველი.

ბებერი ზამთრის გაძარცვული

და გაქურდული.

1972

ჟამთა ქარები

სევდანარევი,

აღარ მესმის შენი

სიცილი.

დედა! –

რამდენი წელი გავიდა –

მზის თაიგულით

და სიცოცხლით დამშვენებული...

მშობელს მოწყვეტილ,

მგლების დამფრთხალ

ქვიშორ კვიცივით

წინ გამიგდეს და მიმარბენენ

ჟამთა ქარები...

და მეც მივრბივარ...

შენ იქ მეგულვი

და შენი ნახვა მიმეჩქარება.

1985

წყაპუ

აი, ის ადგილი – სადაც ვიჭერდი
შავშავ ღორჯოებს და ჩურპატანებს.
იმ მღორე ღელის მღვრიე ღინებას,
თურმე სიყრმე და
სიხარული
თან გავატანე.

1959

ფრთხილად

სიკვდილის მღვიმეს
ნუ მიელტვი,
ნურც მის სიშავეს,
სანამ შენი ცის ჭერზე დაკიდულ
მზის დიდ ნათურას გამოთიშავენ.
ძმაო! –

ბუნების დიდო გვირგვინო,
ფრთხილად,
გენუკვი,
ის არ გახლავს
წიფის გვირაბი,
რომ შეხვიდე და...
ისევ მზეზე გამოირბინო.

1978

ხორბა

დამბას კი არა,

სიყმაწვილის

ზღვარს გადავედი.

პარას ჭალაში ძეწნებმა კვლავ

მხრები აწურეს,

როს აქ დარჩენილ ბავშვობას ვუხმე.

ხობის წყალი კი

ტანს მიარწევს,

ვითარც ქალწული

და კრძალვით აჩენს

ტაღღების თეთრ

და მადალ მუხლებს.

1962

არაგვი

გაქაჩული ჰყავთ კლდეებს
არაგვი,
იბლავლებს,
დახედავს
რაწამს მზე,
შავწვერა ღრუბლები ისევ იქ მიდიან,
სადაც გასაშრობად
ბილიკის ბაწარზე
ქათქათა ფერდობი ჰკიდია.

1987

კიმერიელები

ქართული ცა და მთა გადმოლახე
ადრე სკვითებზე
და კეისრებზე...

დაჰკერეს! –

ვერ მოჭრეს მყისვე,

ვითარც ტოტი –

იელთა,

თუმც საქართველოს ხელუხლებელ –

ბროლის კისერზე,

დიდხანს ელავდნენ ბასრი ხმლები –

კიმერიელთა.

1984

შემოდგომის დღე

თმაგაკრეჭილ ყანებს ქუდად
თავს ახურავს
ჩალის ზვინებს

და მესს უდებს ცას
ნაღმივით.

მზე რომ ჩავა,
დღე დაღლილი,
ნაბადივით გაშლის დამეს
და დილაამდე
დაიძინებს.

1974

უფასურია სიცოცხლე ზოგჯერ

ერთხელ კი არა,

ჩვენ გვინდა ორჯერ

ყოფნა –

ქვეყნად და მივტირით.

უფასურია სიცოცხლე ზოგჯერ

და,

მით უმეტეს, სიკვდილი.

კვერს დაგიკრავენ მაღალი მთები,

ჰკითხეთ მტკვარსა და

ვაზისს,

– სამშობლოსათვის როდესაც კვდები,

სიკვდილს მაშინ აქვს

ვასი.

1969

დედამიწა მე ვარ

დღისა და ღამის ყავარჯნიანი –
დედამიწა ვარ მე
და მივსდევ მნათობს.
ჩემი სიყვარულია –
მზე,
ასე რომ გათბობთ.

1986

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

* * * ცაცხვების ჩრდილში მიმწუხრისას....25

* * * მოგვდევს და მოგვდევს.....26

პატარა ქუჩა.....27

ჟამს გათენების28

ტყის იდილია.....29

* * * წახველ.....30

* * * ხელპყრობილი მზე და ლოცვები31

* * * მომეჩვენება.....32

დიოსკურია33

უკვდავება34

ცისკრად მოფრენა.....35

აია.....36

შენი სახელი37

სიტყვა.....38

ისევ ლოდინი.....39

* * * სადღაც დასაღიერთან40

სიშორე და სიმართლვე.....41

ზღვა, მაინც ზღვაა.....42

ლოდები.....43

* * * სიჩუმის ბილიკებით44

სანაპირო, ზღვა, გრიგალი.....	45
ყაზალები.....	46
* * * ქარიშხალი შლეგ ზვირთებს.....	47
* * * ბედისწერამ ქართველის ცის ქვეშ.....	48
დრო.....	49
* * * მტერთა ჩემთა სიმრავლეს.....	50
ფიალა, ჭინჭილა, ყარყარა.....	51
აქ დევები მეფობდნენ.....	52
* * * ვისმენ ჩურჩულს ანგელოზთა... ..	53
* * * უქაროდ და უქარიშხლოდ.....	54
* * * ცით ჩამოდის მიმწუხრი და.....	55
* * * მოსვლის დღიდან ამქვეყნად.....	56
* * * როგორც ადრე.....	57
* * * ცხოვრება ხეა.....	58
* * * ცად ღრუბლები მიმოდიან.....	59
კოლხური თასი.....	60
ტუტანხამონი.....	61
* * * ღრუბლებმა რომ ჩამოიხრჩონ.....	62
ქორთუ ვაჟა.....	63
* * * ანგელოზების გზას არა.....	64
* * * ქარის ხმაზე.....	65
ეაჰ!.....	66
სიცოცხლე, ცხოვრება, სიკვდილი.....	67

ვაზი.....	68
* * * როცა ჩაივლის პოსეიდონი.....	69
თარი თარაღი.....	70
* * * აღარსად ჩანს სიზიფე!.....	71
აპენინს და პირინეის.....	72
* * * ამბიონზე შემომდგარი.....	73
* * * მოასვენებდი მითანიდან.....	74
არგონავტები.....	75
მეტყევე.....	76
იალუს მინდვრები.....	77
* * * წინაპართა სულები.....	78
ნორჩო ვაზო, მტევან დიდო.....	79
გმირმა იგმირე.....	80
* * * რწმენა ღვთის ერთადერთობის.....	81
* * * სადღაც დასავლით.....	82
ოკეანე და ცუნამია.....	83
ისევ ისე სძინავს ურჩხულს.....	84
* * * საუკუნეს დღეები.....	85
გრაალის ბარძიმი.....	86
საქართველოს ისტორია.....	87
სოფოკლე, პინდარე, პესიოდე.....	88
სამოთხეთა სამოთხე.....	89
ზევისის ლეგა არწივი.....	90

ღმერთს მაინც გავეძრახები	91
მითრიდატე ევპატორი	92
* * * სადაც ყოფნა	93
წიგნი – "ნათელხილვა"	94
* * * ცას მოსკდა და,.....	95
ისეე მოლოდინი.....	96
აია – ღმერთი... და ქვეყანა.....	97
* * * ცის შიშვეპარულ სიმყუდროვიდან.98	
* * * ჩემს დიდ კოლხეთს დასდგომია.....	99
იშთარი და იშხარა.....	100
* * * ზამთარი, როგორც ბერდედა.....	101
წალენჯიხა	102
* * * ოცდაცამეტი წელია	103
აინანას, დაინანას	104
* * * ცაა – უდაბნო.....	105
ჭყონდიდსა და ღვინის ხეს.....	106
ღმერთი შეგვახვედრებს ერთმანეთს.....	107
კოპალეს და აგუნას.....	108
უყვანიჭარე.....	109
ბე – შეცდენილი უნასის.....	110
* * * აქ სიყვარულს იცინიან.....	111
* * * შურით გასენილ კაცობრიობას.....	112
* * * ისმის სიმყუდროვიდან.....	113

ცისკენ ღრუბლებს გაყვები114

თობელ-ტუბელ-ტიბარნი115

* * * სადღაც ღამის მინდორზე116

ეტრუსკებს, ბასკებს და პელაზგებს117

ავვისტო, მზე და ნიავი118

ავგეას თავლა119

* * * სიჩუმის მიღმა120

აღბათ, არგონავტებია121

* * * უძველესი კოლხეთი122

* * * ამ წუთისოფლის აურზაურში123

* * * ჩემი ძველი კოლხეთი124

პელაზგოსი125

ზღვამ გააწნა ნაპირს სილა126

დეკალიონის წარღვნა127

* * * ეს საწყალი პოეტი128

* * * წარსულიდან გადმოაქვს129

* * * მთვარე სინათლის ჩუმი ბღავილით 130

ამირანის ისარი131

ტაღლები132

* * * ისტორიის “მამებმა”133

ზვირთები134

* * * ჩვენს წარსულიდან ჩამოქროდილი 135

მთვარე136

* * *	თავს იწონებდნენ ნაძვის ხეები.....	137
* * *	ორმოცი წელია ამ ცხოვრების.....	138
* * *	კოლხეთში უნასი ასისინდა	139
* * *	საწუთროს ბევრი ედავა	140
* * *	შუბლშეკრულ ამირანივით.....	141
	თამარ მეფე.....	142
	ოკეანე ატლანტის.....	143
	ორი ვაჟა.....	144
* * *	დღის ჯაფისგან გადაღლილი.....	145
* * *	არ ჩანს დავით!.....	146
	ნეფტუნუსი.....	147
* * *	ნათელს იღიმოდა სივრცე.....	148
* * *	ჩემს კოლხეთს ეაღერსება.....	149
	ხეთა და მითანი.....	150
	ზღვა არის “ქართლის ცხოვრება”.....	151
* * *	სიმაღლეებს კვლავ ასწავლის	152
* * *	კოლხეთის დიდ წარსულიდან.....	153
* * *	ქარიშხლის ეტლებს დააქროლებს..	154
	“ეგრისი ელის ეგრისელს”	155
	ჰოფმანი: “გეთსიმანიის ბაღში”	156
	სახელები.....	157
	მარტი	158
* * *	ვით კვიცი უღედო,.....	159

* * * “მენგურელთა” ქვეყანა.....	160
ზღვის ქალაქის ბინადართ.....	161
ის დღე.....	162
* * * ვით უხსოვარ დროში.....	163
ღმერთო, შეუნდე.....	164
ვარსკვლავების ტკარცალი.....	165
პონტოს სანაპიროზე.....	166
წუთისოფელი.....	167
* * * სიშორეს ევარებიან.....	168
* * * ეშმაკის გარდა იცის არავინ.....	169
* * * ბობოქარი დღეები.....	170
* * * დედამიწას კი ისევ აწუხებს.....	171
კორსიკაში.....	172
ზღვა – არფაა ეოლოსის.....	173
* * * მოკვდავთ სული მდინარეა.....	174
ჩემო დიდო წინაპართ.....	175
* * * დღეები მჩხვლეტენ, როგორც ეკლები.....	176
* * * ქარი, ცეცხლი და წყალი.....	177
13.....	178
* * * დღემ მზე დაბადა.....	179
* * * ქარის ძახილზე ზღვის სავენახე.....	180
ხეები.....	181
* * * ამოვარდა ქარიშხალი.....	182

* * * ჩემი ზეცა ქართული.....	183
* * * ზღვის წუხილში და ქართა მოთქმაში	184
* * * ქარიშხალმა ღრუბლების რემა.....	185
* * * ვარსკვლავებით ნაქსოვი	186
* * * ვითარცა ზღვაში დაღუპულთა	187
მნათობები	188
* * * სიკვდილ-სიცოცხლის	189
ნარიყალასთან	190
სიბერე	191
გადაფრენა	192
* * * მშობლიური ცის უმაღლესი.....	193
გურიაში	194
ქართლის წარსული	195
* * * წლებმა უდაბურ გზებზე ჭენებით ...	196
შენი სიშორე.....	197
ფიქრიანი ღამე.....	198
ბარათაშვილი	199
* * * სამშობლოს მტერი ბნელში შეგლისე!.....	200
ზამთრის ღამე.....	201
ნახეთ შავი ზღვა	202
ბროწეულის ხე.....	203

მხოლოდ სამშობლო.....	204
ყაყაჩოები	205
ქართლი.....	206
დამე სვანეთში.....	207
გაზაფხულის თოვლი.....	208
ცაში მეგულვი	209
საუკუნო სასუფეველი	210
გალობ და გალობ.....	211
დიდი წიგნი.....	212
ისევ წინაპრები.....	213
შემოდგომის ტყე.....	214
ქრისტეა თუ ბუდა.....	215
შაშვები.....	216
* * * მრისხანებს ზეცა.....	217
მეზაგრობა წარსულში	218
კაწალხევიში.....	219
* * * რიდე – მანდილით.....	220
სამეგრელოში.....	221
სასაფლაოზე.....	222
სიყვარულო	223
მომავალი მახურავს საბნად.....	224
მე დავივიწყე ქვეყნად ყოველი.....	225
კოლხი	226

ზაფხულის ღამე.....	227
ზღვა.....	228
მოგონება.....	229
უეცარი ზამთარი.....	230
ჟამთა ქარები.....	231
წყაბუ.....	232
ფრთხილად.....	233
პირველი თოვლი.....	234
ხორვა.....	235
არაგვზე.....	236
კიმერიელები.....	237
შემოდგომის დღე.....	238
უფასურია სიცოცხლე ზოგჯერ.....	239
დედამიწა მე ვარ.....	240

2020.08.01

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-დღეობის
პროგრამის, საქართველოს მკვლევარების, საქართველო
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოს მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
"საერთაშორისო მკვლევარების"
პროგრამის, 3-6 კლასის მკვლევარების
პროგრამის, 7-9 კლასის მკვლევარების, 10-12 კლასის
მკვლევარების, 13-15 კლასის მკვლევარების
პროგრამის, 16-18 კლასის მკვლევარების 100-დღეობის
პროგრამის მკვლევარების პროგრამის
პროგრამის მკვლევარების პროგრამის

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.01

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 64

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 64

გამომცემლობის
რედაქტორი – ალექო დოღბაია
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღუმბაძე
კორექტორი – ნაირა ბერაია
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიაშვილის ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com